

STREDNÁ ODBORNÁ ŠKOLA

Komenského 16, 082 71 Lipany

METODICKO - DIDAKTICKÁ PRÍRUČKA

Predmet: Ekonomika

Operačný program:	OP Vzdelávanie
Programové obdobie:	2007 – 2013
Prijímateľ:	Stredná odborná škola, Komenského 16, Lipany
Názov projektu:	Modernými metódami vzdelávania k rozvinutej spoločnosti
Kód ITMS projektu:	26110130628
Vypracovala:	Ing. Monika Končulová

**Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/
Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ**

ÚVOD

Pri tvorbe metodicko-didaktickej príručky vychádzame zo skúsenosti, že pri tradičnom vyučovaní učiteľ odovzdáva žiakom hotové vedomosti. Upevňuje sa tak len mechanická pamäť žiakov. Súčasnosť si vyžaduje uplatňovať moderné formy výučby pri ktorých učiteľ stavia žiaka pred konkrétne úlohy. Tieto predstavujú neznáme vedomosti a spôsoby činnosti. Učiteľ žiaka motivuje, usmerňuje hľadanie nových spôsobov a prostriedkov riešenia úlohy. Pri tejto činnosti si žiaci osvojujú nové vedomosti a nové spôsoby realizácie. Zvlášť potrebné je to napríklad pri výučbe ekonomiky, kde sa rozvíja abstraktné myslenie. Medzi takéto formy patrí problémové vyučovanie.

Problémové vyučovanie

Pri ňom žiak sám objavuje poznatky, zaraďuje prvky do systému, hľadá vzťahy medzi nimi. Tým je podmienené tvorivé myslenie a schopnosť žiaka aplikovať teoretické poznatky do praktickej roviny. V problémovej situácii sa človek stretáva s prekážkou, ťažkosťou vo svojej činnosti, pričom aj spôsob jej prekonávania je mu neznámy. Navodenie problémovej situácie môže mať napr. túto formu:

- ❖ polozenie otázky
- ❖ zadanie úlohy
- ❖ praktická úloha
- ❖ vyhodnotenie

Musí však odpovedať týmto požiadavkám:

- ❖ musí byť prirodzene spätá s prebratým učivom a musí z neho logicky vyplývať
- ❖ má vychádzať zo životnej situácie, ktorú žiak pozná /vhodné je apelovať na ich záujmy a skúsenosti/
- ❖ učenie má byť vnútornou podmienkou aktivizácie myšlienkovej činnosti, musí obsahovať neznámy prvok, ktorý je základnou hybnou silou tvorby poznatkov.

Najúčinnejšie úlohy predstavujú pre žiakov odhalenie nových príčinnno-dôsledkových vzťahov, nových zákonitostí, nových princípov a spôsobov riešenia úloh. Úloha musí byť formulovaná tak, aby žiaci jasne videli jej cieľ. Jej formulácia má zodpovedať intelektuálnym možnostiam žiaka.

Učiteľ by sa mal snažiť sformulovať úlohu tak, že objektívne protirečenie medzi daným a hľadaným sa v žiakovom vedomí zmení na protirečenie medzi známym a neznámym. V kolektíve triedy sú žiaci, ktorých daná problematika zaujíma nad rámec výučby a pre nich je riešenie úlohy ľahké. Zároveň existuje aj skupina žiakov, ktorých východiskové vedomosti sú pod požadovanou úrovňou. Tým to robí úloha problém. Tento stav je veľmi výrazný najmä

v triedach učebných odborov. Obidve spomínané kategórie žiakov nebudú stáť pred problémom, lebo v ich vedomí nevzniklo protirečenie medzi známym a neznámym. Preto sa vyžaduje potreba diferencovaného prístupu k žiakom.

Problémové vyučovanie možno realizovať prostredníctvom týchto metód:

- ❖ problémový výklad
- ❖ výskumná metóda
- ❖ inscenačná metóda
- ❖ heuristická metóda

Problémový výklad:

Ak žiaci majú tvorivo myslieť, treba im ukázať, ako tvorivé myslenie prebieha. Potrebné je ukázať, ako daný problém vznikol a ako sa vytyčovali hypotézy, aké spory vznikali pri ich objavovaní i obhajobe hypotéz. Problémový výklad vedie učiteľ, obracia sa k žiakom s otázkami na ktoré nie vždy sú potrebné hlasné odpovede, ale ktoré podporujú myslenie.

Výskumná metóda:

Pri tejto forme je samostatnosť žiakov maximálna. Podstata činnosti učiteľa je v tom, že vyberá a zostavuje úlohy tak, aby zabezpečil využitie vedomosti a zručnosti žiakov s postupným narastaním zložitosti úloh. Učiteľ sleduje a priebeh činnosti, usmerňuje ich v prípade nesprávneho riešenia, preveruje a hodnotí výsledky práce.

Didaktické hry – inscenačná metóda

Podstatou didaktických hier je riešenie učebných úloh prostredníctvom herných situácií.

Didaktická hra - Pravda a lož

Pri tejto hre pracujú žiaci v skupinách. Podstata hry spočíva v tom, že každá pracovná skupina dostane obálku so 4 výroky. Medzi pravdivými výroky sa nachádzajú aj výroky nepravdivé. Úlohou žiakov je rozhodnúť o pravdivosti alebo nepravdivosti daných výrokov a svoje tvrdenia zdôvodniť.

Táto metóda je vhodná vo všeobecnosti pri preverovaní učiva.

Heuristická metóda:

Názov tejto metódy je z gréckeho „heuréka“ – našiel som. Žiaci sa aktívne zúčastňujú na objavovaní nových poznatkov. Nedávame im komplexné úlohy, ale len ich časti, kroky. Žiak si vytvára vlastný názor, ktorý je podrobený analýze učiteľom.

Štruktúra problémovej hodiny

Pri uplatňovaní problémového vyučovania sú kladené zvýšené nároky na riadenie a organizovanie vyučovacieho procesu. Tomu má odpovedať štruktúra vyučovacej jednotky. Mala by obsahovať tieto zložky:

- ❖ organizovanie problémovej situácie
- ❖ vymedzenie riešeného problému
- ❖ motivácia procesu učenia

Vytvorenie problémovej úlohy je teda navodenie problémovej situácie. Motivácia spočíva vo vytvorení atmosféry, napr. praktického využitia poznatkov získaných riešením úlohy.

- ❖ rozbor ťažkostí spojených s riešením problému
- ❖ orientácia žiakov v riešenom probléme
- ❖ aktualizácia prv osvojených vedomostí
- ❖ vymedzenie čiastočných úloh, formou otázok, úvah, diskusie
- ❖ postupné riešenie problémov buď kolektívne, alebo v skupinách, či individuálne.

Voľba formy závisí od problému a dispozičného času.

Spôsoby riešenia môžu byť:

- ❖ **deduktívny** – pri ňom sa vymedzí problém, vypracuje sa plán riešenia, zdôvodní sa tento plán, preverí sa, až dôjde k objasneniu problému.
- ❖ **induktívny** - smeruje k zovšeobecneniu. Pozostáva z vymedzenia problému, zhromažďovania potrebného materiálu, analýzy tohto materiálu, syntézy výsledkov analýzy.

Projektové vyučovanie

Motto: „Zo školy by mal človek odísť ako harmonická osobnosť, nie ako špecialista.“ /A.Einstein/. Výchovno-vzdelávací projekt je integrované vyučovanie, ktoré stavia pred žiakov jeden, alebo viac konkrétnych, zmysluplných a reálnych úloh. Ich cieľom je napísať článok, časopis, usporiadať výstavu, akciu, prednášku, vyrobiť vyučovaciu pomôcku, či inú užitočnú vec. K splneniu takýchto úloh potrebujú žiaci vyhľadať veľa nových informácií, spracovať a použiť dosiahnuté poznatky z rôznych odborov, nadviazať spoluprácu s odborníkmi, vedieť organizovať svoju prácu v čase a priestore, zvoliť iné riešenie v prípade chýb, formulovať vlastný názor, diskutovať, atď. Okrem predpísaného učiva majú žiaci možnosť poznať viac sami seba, svoje možnosti, schopnosti, svoju cenu. Ich práca nie je samoúčelná, lebo výsledky projektov majú konkrétnu užitočnú hodnotu. Škola sa tak stáva súčasťou reálneho života, ponúka žiakom zážitok nových situácií a životných rolí. Projekty musia žiaka zaujímať, musia byť primerané jeho veku, možnostiam a schopnostiam, musia byť konkrétne, reálne, a užitočné. Pri vypracovaní projektov sa odporúča dodržiavať tento postup:

- ❖ mapovanie myšlienok a ich zaznamenávanie
- ❖ triedenie nápadov
- ❖ redukcia nápadov
- ❖ vypracovanie plánu projektu
- ❖ organizácia projektu a jeho realizácia

Projekty vyžadujú spoluprácu žiakov s pedagógmi. Spoločné snaženie a spoločná radosť z výsledkov je presne tým, čo dáva ľuďí dohromady, vedie ich k vzájomnému rešpektovaniu, tolerancii a chápaniu. Každý má šancu realizovať sa v ňom podľa svojich možností, objaviť v sebe svoje jedinečné schopnosti, byť prospešný.

Na našej škole žiaci vypracovávajú projekty najčastejšie v podobe ročníkových prác. Majú na to vyčlenených cca 70 vyučovacích hodín a táto aktivita sa týka najmä študijných odborov. Žiaci si vylosujú tému, problém, ktorým sa majú zaoberať, a učiteľ pravidelne monitoruje ich činnosť, a usmerňuje ich.

Projektom s ekonomickými témami sa venujú žiaci štvorročného študijného odboru pracovník marketingu. Témy projektov v minulom školskom roku boli zamerané na manažérske funkcie, marketingový mix, pracovné sily a výrobný proces. Z problematiky nezamestnanosti žiaci sa venovali týmto témam:

- ❖ Vplyv nezamestnanosti na rodinu
- ❖ Aktuálna situácia v nezamestnanosti absolventov škôl
- ❖ Žiadané profesie na trhu práce
- ❖ Nezamestnanosť a jej vplyv na mladého človeka
- ❖ Vývoj nezamestnanosti v okrese v ktorom bývate

Vhodné je ak učiteľ v hlavných rysoch oboznámiť žiaka, čo od jeho projektu očakáva a čoho by sa mal žiak pridržať. Napr. v projekte na tému: „Vývoj nezamestnanosti v okrese v ktorom bývate“ -cieľom by malo byť porovnanie vývoja nezamestnanosti najmenej v troch rokoch s poukázaním na spôsoby jej riešenia. V úvode práce sa vyžaduje, aby žiak vysvetlil, čo rozumie pod nezamestnanosťou a charakterizoval svoj okres. V jadre by sa mohol venovať týmto otázkam:

- ❖ vývoj nezamestnanosti z hľadiska veku
- ❖ vývoj nezamestnanosti z hľadiska výšky dosiahnutého vzdelania
- ❖ vývoj nezamestnanosti z hľadiska pohlavia
- ❖ konkrétne spôsoby riešenia

❖ vízie do budúcnosti

V závere by bolo dobré, ak by žiak formuloval svoje vlastné názory a postoje.

Problémové a projektové vyučovanie odporúčame i tým, ktorí sa úpenlivo držia tradičného vyučovania. Po krátkom čase zistia, že vynaložené úsilie stálo zato. Zvlášť projektové vyučovanie umožňuje využívať medzi predmetové vzťahy a nenútenou formou vytvárať komplexný pohľad na daný problém.

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Ekonomika patrí k ťažiskovým odborným vyučovacím predmetom. Spolu s ostatnými odbornými predmetmi vytvára základ ekonomického vzdelania a rozvíja intelektuálne schopnosti žiakov.

Cieľom vyučovacieho predmetu je poskytnúť žiakom základné poznatky z makroekonomiky, podnikovej ekonomiky ako aj odborné ekonomické vedomosti z oblasti terciárnej sféry národného hospodárstva.

V 1. ročníku žiaci získajú prehľad o základných ekonomických pojmoch, trhu a trhovom mechanizme, hospodárskom cykle, inflácii a nezamestnanosti. V 2. ročníku si žiaci osvoja problematiku národného hospodárstva a medzinárodných ekonomických vzťahov. V ďalších tematických celkoch žiaci nadobudnú vedomosti o podniku a právnych formách podnikania, vecnej a ekonomickej stránke činnosti podniku. V 3. ročníku si žiaci osvoja personálnu, odbytovú, riadiacu a kontrolnú činnosť a zároveň vzťahy podniku k okoliu - k bankám, poisťovniam a rozpočtovej sústave. Do obsahu predmetu v 4.ročníku je zahrnutá tvorba podnikateľského plánu. Podnikateľský plán vychádza zo zvláštností príslušného odboru – obchod, spoločné stravovanie, cestovný ruch a ostatné služby. Učivo zohľadňuje aj požiadavky podnikateľskej sféry, príslušného regiónu, trendy vývoja v danom odbore a aktualizáciu právnych predpisov.

Ťažiskom vyučovania nebude len opis ekonomických javov a procesov, ale aj uvádzanie žiakov do problémových situácií a hľadanie optimálnych riešení. Vyučovanie predmetu ekonomika kladie na vyučujúceho zvýšené požiadavky, dôraz je položený na jeho sústavný styk s praxou, osvojovanie si nových právnych predpisov a progresívnych foriem výučby ekonomiky v závislosti na jej vývoji.

Pri výklade učiva uvádza vyučujúci konkrétne príklady, využíva grafy, schémy, odbornú tlač a časopisy, ktoré znázorňujú a vysvetľujú určité hospodárske javy a procesy v podnikoch, nadväzuje na skúsenosti žiakov z odborného výcviku.

Vyučujúci dôsledne uplatňuje medzipredmetové vzťahy, čo je podmienkou na pochopenie nielen ekonomických javov a procesov, ale aj praktickej použiteľnosti ekonomických vedomostí ako základného motivačného faktoru učenia žiakov.

CIELE VYUČOVACIEHO PREDMETU

Cieľom vyučovacieho predmetu je poskytnúť žiakom základné poznatky z makro ekonomiky, podnikovej ekonomiky ako aj odborné ekonomické vedomosti z oblasti terciárnej sféry národného hospodárstva. Ťažiskom vyučovania nebude len opis ekonomických javov a procesov, ale aj uvádzanie žiakov do problémových situácií a hľadanie optimálnych riešení. Vyučovanie predmetu ekonomika kladie na vyučujúceho zvýšené požiadavky, dôraz je položený na jeho sústavný styk s praxou, osvojovanie si nových právnych predpisov a progresívnych foriem výučby ekonomiky v závislosti na jej vývoji. Pri výklade učiva uvádza vyučujúci konkrétne príklady, využíva grafy, schémy, odbornú tlač a časopisy, ktoré znázorňujú a vysvetľujú určité hospodárske javy a procesy v podnikoch, nadväzuje na skúsenosti žiakov z odborného výcviku. Vyučujúci dôsledne uplatňuje medzi predmetové vzťahy, čo je podmienkou na pochopenie nielen ekonomických javov a procesov, ale aj praktickej použiteľnosti ekonomických vedomostí ako základného motivačného faktoru učenia žiakov. Učivo nadväzuje na všetky odborné predmety a odborný výcvik.

Metódy, formy a prostriedky vyučovania ekonomiky majú stimulovať rozvoj poznávacích schopností žiakov, podporovať ich cieľavedomosť, samostatnosť a tvorivosť. Uprednostňujeme také stratégie vyučovania, pri ktorých žiak ako aktívny subjekt v procese výučby má možnosť spolurozhodovať a spolupracovať, učiteľ zase má povinnosť motivovať, povzbudzovať a viesť žiaka k čo najlepším výkonom, podporovať jeho aktivity všeobecne, ale aj v oblasti zvýšeného záujmu v rámci učebného odboru. Vyučujúci pri výklade učiva vytvára modelové problémové situácie, pri ktorých žiaci hľadajú optimálne riešenie, využívajú poznatky a skúsenosti z odborného výcviku. Pri výučbe používame formu výkladu, riadeného rozhovoru, preferujeme prácu s učebnicami a počítačom. Odporúčajú sa aj rôzne odborné časopisy s ekonomickou tematikou a denná tlač. Hodnotenie žiakov bude založené na kritériách hodnotenia v každom vzdelávacom výstupe. Klasifikácia bude vychádzať z pravidiel hodnotenia tohto školského vzdelávacieho programu. Použijú sa adekvátne metódy a prostriedky hodnotenia. Výučba bude prebiehať v bežnej triede a počítačovej učebni.

PREHLAD VÝCHOVNÝCH A VZDELÁVACÍCH STRATÉGIÍ

1. Kľúčové kompetencie

a) *Komunikatívne a sociálno-interakčné spôsobilosti*

Charakterizujeme ako spôsobilosti, ktoré sú základom pre ďalšie získavanie vedomostí, zručností, postojov a hodnotovej orientácie. Patria sem schopnosti nevyhnutné pre pracovný a spoločenský život, ktoré v konkrétnych situáciách umožnia žiakom primerane ústne a písomne sa vyjadrovať, spracovávať a využívať písomné materiály, znázorňovať, vysvetľovať a riešiť problémové úlohy a situácie komplexného charakteru, čítať, rozumieť a využívať text. Tieto kompetencie sú veľmi úzko späté s osvojovaním si kultúry myslenia a poznávania, vyhľadávania, uchovávanía, využívania a vytvárania informácií, s rozvojom schopnosti komunikovať aspoň v jednom cudzom jazyku. Žiaci získaním týchto spôsobilostí sa naučia akým spôsobom sa vymieňajú informácie, ako generovať produktívne učenie, zapamätajú si, že učenie je v konečnom dôsledku sociálny proces prispôsobovania učebného prostredia pre integráciu aj znevýhodnených sociálnych skupín.

Vo vyučovacom predmete ekonomika využívame pre utváranie a rozvíjanie kľúčových kompetencií výchovné a vzdelávacie stratégie, ktoré žiakom umožnia:

- sprostredkovať informácie vhodným spôsobom (schémy, text, hovorené slovo, graf, tlač) tak, aby každý žiak učivu porozumel,
- vyjadriť alebo formulovať (jednoznačne) vlastný názor a záver,
- kriticky hodnotiť informácie (časopis, internet),
- správne interpretovať získané fakty, vyvodzovať z nich závery a dôsledky,
- pochopiť a vyhodnocovať svoju účasť na procese vzdelávania a jeho výsledku, ktorý zabezpečuje právo voľného pohybu občana žiť, študovať a pracovať v podmienkach otvoreného trhu práce.

b) *Interpersonálne a intrapersonálne spôsobilosti*

Sú to schopnosti, ktoré žiak získava za účelom aktívneho zapojenia sa do spoločnosti. Od žiaka sa vyžaduje regulovať správanie, prehodnocovať základné zručnosti, zapájať sa do medziludských vzťahov, pracovať v tíme, preberať zodpovednosť sám za seba a za prácu iných, schopnosť starať sa o svoje zdravie a životné prostredie, rešpektovať všeludské etické hodnoty, uznávať ľudské práva a slobody.

Absolvent má:

- rozvíjať vlastnú aktivitu, samostatnosť, sebapoznanie, sebadôveru,
- predkladať primerané návrhy na rozdelenie jednotlivých kompetencií pre ostatných členov tímu a posudzovať spoločne s učiteľom a s ostatnými, či sú schopní určené kompetencie zvládnuť,
- ovládať základy modernej pracovnej technológie a nieť zodpovednosť za prácu v životnom prostredí, jeho ochranu, bezpečnosť a stratégiu jeho rozvoja,
- samostatne pracovať a zapájať sa do práce kolektívu, riadiť jednoduchšie práce v menšom kolektíve, nieť zodpovednosť aj za prácu druhých,
- vytvárať, objasňovať a aplikovať hodnotový systém a postoje,
- určovať vážne nedostatky a kvality vo vlastnom učení, pracovných výkonoch a osobnostnom raste,
- stanovovať si ciele a priority podľa svojich osobných schopností, záujmov, pracovnej orientácie a životných podmienok,
- plniť plán úloh smerujúci k daným cieľom a snažiť sa ich vylepšovať formou využívania sebakontroly, seba regulácie, seba hodnotenia a vlastného rozhodovania,
- overovať získané poznatky, kriticky posudzovať názory, postoje a správanie druhých,
- mať zodpovedný vzťah k svojmu zdraviu, starať sa o svoj fyzický a duševný rozvoj, byť si vedomí dôsledkov nezdravého životného štýlu a závislostí,
- prispievať k vytváraniu ústretových medziľudských vzťahov, predchádzať osobným konfliktom, nepodliehať predsudkom a stereotypom v prístupe k druhým,
- prejavovať empatiu a sebareflexiu,
- vyjadriť svoje pocity a korigovať negatívne postoje a názory,
- pozitívne motivovať seba a druhých,
- ovplyvňovať ľudí (prehováranie, presvedčovanie),
- konštruktívne diskutovať, aktívne predkladať progresívne návrhy a pozorne počúvať druhých,
- budovať a organizovať vyrovnanú a udržateľnú spoluprácu,
- uzatvárať jasné dohody,
- rozhodnúť o výbere správneho názoru z rôznych možností,
- analyzovať hranice problému,
- identifikovať oblasť dohody a rozporu.

c) Schopnosť tvorivo riešiť problémy

Tieto schopnosti sa využívajú na identifikovanie problémov, na ich analýzu a stanovenie efektívnych postupov, perspektívnych stratégií a vyhodnocovanie javov. Sú to schopnosti, ktoré sa objavujú v náročnejších podmienkach, aj pri riešení problémov ľudí, ktorí sa nevedia zaradiť do spoločenského života. Žiaci musia byť schopní vyhodnocovať základné dopady, napr. dopad na životné prostredie, dopad nerozvážnych rozhodnutí alebo príkazov, pracovný a osobný dopad v širšom slova zmysle ako je ekonomický blahobyt a pod.

Absolvent má:

- objasňovať formou systematického poznávania najzávažnejšie rysy problémov, využívať za týmto účelom rôzne všeobecne platné pravidlá,
- získavať samostatným štúdiom všetky nové informácie vzťahujúce sa priamo k objasneniu neznámych oblastí problému,
- zhodnotiť význam rozmanitých informácií, samostatne zhromažďovať informácie, vytriediť a využiť len tie, ktoré sú pre objasnenie problému najdôležitejšie,
- určovať najzávažnejšie rysy problému, zvažovať rôzne možnosti riešenia, ich klady a zápory v danom kontexte aj v dlhodobějších súvislostiach, stanoviť kritériá pre voľbu konečného optimálneho riešenia,
- vedieť vybrať vhodné postupy pre realizáciu zvoleného riešenia a dodržiavať ho,
- poskytovať ľuďom informácie (oznamovanie, referovanie, rozprávanie, vyučovanie),
- vedieť ovplyvňovať ľudí (prehováranie, presvedčovanie),
- spolupracovať pri riešení problémov s inými ľuďmi.

d) Podnikateľské spôsobilosti

Tieto spôsobilosti umožňujú orientáciu na vlastné podnikanie, na seba zamestnanie riadiť vlastné „životné portfóliá a pomáhajú vytvárať nové pracovné príležitosti. Sú to schopnosti prispôbiť sa zmenám na základe analýzy celospoločenských požiadaviek a budovať vlastnú profesijnú budúcnosť. Žiaci musia byť schopní využívať informačné toky, preberať zodpovednosť za prijaté rozhodnutia, rešpektovať podnikateľskú etiku.

Absolvent má:

- pochopiť podstatu a princíp podnikania, mať predstavu o základných právnych, ekonomických, administratívnych, osobnostných a etických aspektoch súkromného podnikania,
- orientovať sa v rôznych štatistických údajoch a vedieť ich využívať pre vlastné podnikanie,
- samostatne plánovať finančné prostriedky vzhľadom na potreby a ciele podnikania,
- viesť systém jednoduchého a podvojného účtovníctva a stratégiu odpisov,
- vedieť efektívne využívať všetky zdroje na dosiahnutie priaznivého výsledku hospodárenia,
- ovládať právne predpisy v oblasti obchodných a pracovnoprávnych vzťahoch,
- pracovať so základnými informáciami v dvoch cudzích jazykoch,
- rozpoznávať a rozvíjať kvality riadiaceho zamestnanca s aspektom na komunikatívne schopnosti, asertivitu, kreativitu a odolnosť voči stresom,
- vedieť vystihnúť princípy odmeňovania a oceňovania aktívnych a tvorivých zamestnancov a motivovať ich,
- ovládať princípy priebežnej kontroly, diagnostiky skutočného stavu a úrovne podniku,
- využívať zásady konštruktívnej kritiky, vedieť primerane kritizovať, ale aj znášať kritiku od druhých,
- ovplyvňovať druhých a koordinovať ich úsilie,
- operatívne sa rozhodovať a prijímať opatrenia,
- vykonávať aj nepopulárne, ale správne opatrenia a rozhodnutia, myslieť systémovo a komplexne,
- rešpektovať právo a zodpovednosť,
- mať zodpovedný postoj k vlastnej profesijnej budúcnosti a ďalšiemu vzdelávaniu, uvedomovať si význam celoživotného učenia a byť pripravený prispôbovať sa k zmeneným pracovným podmienkam,
- sledovať a hodnotiť vlastný úspech vo svojom učení, prijímať hodnotenie výsledkov svojho učenia zo strany iných ľudí,
- poznať možnosti ďalšieho vzdelávania, hlavne v odbore prípravy a povolání,
- mať prehľad o možnostiach uplatnenia na trhu práce v danom odbore, cieľavedomé a zodpovedne rozhodovať o svojej budúcej profesii a vzdelávacej ceste,

- mať reálnu predstavu o pracovných a iných podmienkach v odbore, o požiadavkách zamestnávateľov na pracovné činnosti a vedieť ich porovnávať so svojimi predstavami a reálnymi predpokladmi,
- dokázať vyhľadávať a posudzovať podnikateľské príležitosti v súlade s realitou trhového prostredia, svojimi predpokladmi a ďalšími možnosťami.

e) Spôsobilosť využívať informačné technológie

Tieto spôsobilosti pomáhajú žiakom rozvíjať základné zručnosti pri práci s osobným počítačom, internetom, využívať rôzne informačné zdroje a informácie v pracovnom a mimo pracovnom čase. Nová iniciatíva v oblasti elektronického vzdelávania si kladie za cieľ zvýšiť úroveň digitálnej gramotnosti žiakov. Efektívne využívanie informačných a komunikačných technológií, vrátane možnosti učenia sa formou on-line, výrazne prispieje k realizácii celoživotného vzdelávania pre ľudí rôzneho veku, k udržiavaniu identity komunity a vytváraniu možnosti virtuálnej komunikácie medzi lokálnymi komunitami aj na veľké vzdialenosti. Sú to teda schopnosti, ktoré umožňujú žiakom ich osobnostný rast, vlastné učenie a výkonnosť v práci.

Absolvent má:

- zoznámiť sa s rôznymi druhmi počítačových programov a spôsobom ich obsluhy,
- ovládať obsluhu periférnych zariadení potrebných pre činnosť používaného programu,
- pracovať s aplikačným programom potrebným pre výkon povolania,
- vyhľadávať vhodné informačné zdroje a potrebné informácie,
- vybrať kvantitatívne matematické metódy (bežné, odborné a špecifické), ktoré sú vhodné pri riešení danej úlohy alebo situácie,
- graficky znázorňovať reálne situácie a úlohy, kde takéto znázorňovanie pomáha pri kvantitatívnom riešení úlohy,
- komunikovať elektronickou poštou, využívať prostriedky online a offline komunikácie,
- evidovať, triediť a uchovávať informácie tak, aby ich mohol využívať pri práci,
- chrániť informácie pred znehodnotením alebo zmanipulovaním,
- posudzovať vierohodnosť rôznych informačných zdrojov, kriticky pristupovať k získaným informáciám a byť mediálne gramotný.

f) Spôsobilosť byť demokratickým občanom

Sú to schopnosti, ktoré umožňujú žiakom žiť plnohodnotným sociálnym životom a tak prispievať k zvyšovaniu spoločenskej úrovne. Cestou získaných schopností žiaci zdokonaľujú svoj osobnostný rast, vlastné učenie, využívajú sebapoznávanie, sebakontrolu a seba reguláciu pre prácu v kolektíve, prijímajú zodpovednosť za vlastnú prácu a prácu ostatných. Svojím podielom prispievajú k životu a práci k spoločnosti založených na vedomostiach, prispievajú k rozvíjaniu demokratického systému spoločnosti, k trvalo udržateľnému hospodárskemu a sociálnemu rozvoju štátu so zodpovednosťou voči životnému prostrediu, zachovaniu života na zemi, rozvíjaniu vzájomného porozumeniu si medzi osobami a skupinami, rozvíjajú svoje schopnosti ako je empatia, súcit, tolerancia, rešpektovanie práv a slobôd.

Absolvent má:

- porozumieť systémovej (globálnej) podstate sveta,
- uvedomiť si a rešpektovať, že telesná, citová, rozumová i vôľová zložka osobnosti sú rovnocenné a vzájomne sa dopĺňajú,
- konať zodpovedne, samostatne a iniciatívne, nielen vo svojom vlastnom záujme, ale aj vo verejnom záujme,
- poznať a rešpektovať, že neexistuje iba jeden pohľad na svet,
- orientovať sa na budúcnosť vo svojom vzťahu k Zemi,
- uvedomiť si, že rozhodnutia, ktoré sa prijímu a činy, ktoré vykonajú jednotlivci alebo členovia skupiny, budú mať vplyv na globálnu prítomnosť a budúcnosť,
- poznať, uznávať a podporovať alternatívne vízie vo vzťahu k udržateľnému rozvoju, ľudskému zdraviu a zdraviu našej planéty,
- uvedomiť si a čiastočne pochopiť globálne podmienky, rozvoj a trendy súčasného sveta,
- pochopiť globálnu povahu sveta a úlohu jednotlivca v ňom, rozvoj masovokomunikačných prostriedkov, dopravných prostriedkov, masovej turistiky a komunikačných systémov,
- chápať problémy zachovania mieru, bezpečnosti jednotlivcov, národov a štátov, zachovávanie a ochrany životného prostredia, vyčerpania nerastných surovín, liečenia civilizačných nemocí, populačnej explózie v rozvojových krajinách, drogovej závislosti najmä mladistvých, sexuálnej výchovy a pozitívne pristupovať k riešeniu týchto problémov,

- uvedomiť si a orientovať sa v problematike nerovnomerného hospodárskeho rozvoja, etnických, rasových a náboženských konfliktov, terorizmu a navrhovať cesty na ich odstránenia,
- chápať pojmy spravodlivosť, ľudské práva a zodpovednosť, aplikovať ich v globálnom kontexte,
- tvorivo riskovať, primerane kritizovať, jasne sa stavať k riešeniu problémov, rýchle sa rozhodovať, byť dôsledný, inšpirovať druhých pri vyhľadávaní podnetov, iniciatív a vytváraní možností,
- dodržiavať zákony, rešpektovať práva a osobnosť druhých ľudí, ich kultúrne špecifiká, vystupovať proti neznášanlivosti, xenofóbií a diskriminácií,
- konať v súlade s morálnymi princípmi a zásadami spoločenského správania, prispievať k uplatňovaniu hodnôt demokracie,
- uvedomovať si vlastnú kultúrnu, národnú a osobnostnú identitu, pristupovať s toleranciou k identite druhých,
- zaujímať sa aktívne o politické a spoločenské dianie u nás a vo svete,
- uznávať tradície a hodnoty svojho národa, chápať jeho minulosť i súčasnosť v európskom a svetovom kontexte,
- podporovať hodnoty miestnej, národnej, európskej a svetovej kultúry a mať i nim vytvorený pozitívny vzťah.

2. Všeobecné kompetencie

Absolvent má:

- zvoliť komunikatívnu stratégiu adekvátnu komunikačnému zámeru, podmienkam a normám komunikácie,
- vyjadrovať vhodným spôsobom svoj úmysel, prezentovať sám seba, podávať a získavať ústne alebo písomne požadovanú alebo potrebnú informáciu všeobecného alebo odborného charakteru, zapájať sa do diskusie, obhajovať svoj názor, pohotovo reagovať na nepredvídané situácie (otázka, rozhovor, anketa), uplatňovať verbálne a neverbálne prostriedky, spoločenskú a rečovú etiku a zdôvodňovať zvolené riešenie komunikačnej situácie,

- ovládať základné – najčastejšie používané lexikálne a gramatické prostriedky, rozumieť gramatickým menej frekventovaným lexikálnym a gramatickým javom a vedieť ich aj používať, samostatne tvoriť súvislé hovorené a písané prejavy,
- získať informácie z prečítaného a vypočutého textu (určiť hlavnú tému alebo myšlienku textu, rozlíšiť základné a vedľajšie informácie), dokázať text zaradiť do niektorých z funkčných štýlov, orientovať sa v jeho stavbe,
- uvádzať správne bibliografické údaje a citáty, spracovať písomné informácie najmä odborného charakteru,
- pracovať s Pravidlami pravopisu a inými jazykovými príručkami,
- chápať literárne dielo ako špecifickú výpoveď o skutočnosti a o vzťahu človeka k nej,
- vytvárať si predpoklady pre estetické vnímanie skutočnosti,
- vytvoriť si pozitívny vzťah k literárnemu umeniu, založený na interpretácii ukážok z umeleckých diel, na osvojení podstatných literárnych faktov, pojmov a poznatkov,
- pristupovať k literatúre ako k zdroju estetických zážitkov, uplatňovať estetické a ekologické hľadiská pri pretváraní životného prostredia, podieľať sa na ochrane kultúrnych hodnôt,
- v oblasti jazykovej poznať a používať zvukové a grafické (pravopisné) prostriedky daného jazyka, slovnú zásobu včítane vybranej frazeológie v rozsahu daných tematických okruhov, vybrané morfológické a syntaktické javy, základné spôsoby tvorby slov (odvodzovanie a skladanie slov), vybrané javy z oblasti štylistiky,
- v oblasti pragmatickej používať osvojené jazykové prostriedky v súvislých výpovediach a v obsahových celkoch primerane s komunikatívnym zámerom,
- s aspektom na strategickú kompetenciu vedieť vhodne reagovať na partnerove podnety, odhadovať významy neznámych výrazov, používať kompenzačné vyjadrovanie, pracovať so slovníkom (prekladovým, výkladovým) a používať iné jazykové príručky a informačné zdroje,
- v oblasti sociolingvistickej vedieť komunikovať v rôznych spoločenských úlohách, bežných komunikatívnych situáciách, používať verbálne a neverbálne výrazové prostriedky v súlade so socio-kultúrnym múzusom danej jazykovej oblasti, preukázať všeobecné kompetencie a komunikatívne kompetencie prostredníctvom rečových schopností na základe osvojených jazykových prostriedkov v komunikatívnych situáciách v rámci tematických okruhov, preukázať úroveň receptívnych (vrátane interaktívnych) a produktívnych rečových schopností,

- chápať nutnosť svojho úspešného zapojenia sa do spoločenskej deľby práce a oceniť prospešnosť získavania nových spôsobilostí po celý čas života,
- mať základné sociálne návyky potrebné na styk s ľuďmi a prakticky uplatňovať pri styku s ľuďmi spoločensky uznávané normy,
- uvedomovať si svoju národnú príslušnosť a svoje ľudské práva, mať ochotu rešpektovať práva iných ľudí,
- chápať princípy fungovania demokratickej spoločnosti a postupy, ako sa občan môže aktívne zapojiť do politického rozhodovania a ovplyvňovať verejné záležitosti na rôznych úrovniach (štát – región – obec),
- v praxi uplatňovať humanitné zásady vzťahov medzi ľuďmi a ekologické zásady vo vzťahu k životnému prostrediu,
- vytvárať si vlastné filozofické a etické názory ako základ na sústavnejšiu a dokonalejšiu orientáciu pri posudzovaní a hodnotení javov ľudského a občianskeho života,
- rozumieť matematickej terminológii a symbolike (množinovému jazyku a pojmom z matematickej logiky) a správne ju interpretovať a používať z nariadení, zákonov, vyhlášok a matematiky,
- vyhľadávať, hodnotiť, triediť, používať matematické informácie v bežných profesijných situáciách a používať pritom výpočtovú techniku a prístupné informačné a komunikačné technológie,
- osvojiť si vyskytujúce sa pojmy, vzťahy a súvislosti medzi nimi, osvojiť si postupy používané pri riešení úloh z praxe,
- cieľavedome pozorovať prírodné javy, vlastnosti látok a ich premeny,
- rozvíjať finančnú a mediálnu gramotnosť,
- rozlišovať fyzikálnu a chemickú realitu, fyzikálny a chemický model,
- vedieť opísať osvojené prírodovedné poznatky a vzťahy medzi nimi, používať správnu terminológiu a symboliku, porozumieť prírodným zákonom,
- aplikovať získané prírodovedné poznatky i mimo oblasti prírodných vied (napr. v odbornom vzdelávaní, praxi, každodennom živote),
- poznať využitie bežných látok v priemysle, poľnohospodárstve a v každodennom živote a ich vplyv na zdravie človeka a životné prostredie,
- chápať umenie ako špecifickú výpoveď umelca, chápať prínos umenia a umeleckého zážitku ako dôležitú súčasť života človeka, vedome vyhľadávať a zúčastňovať sa

kultúrnych a umeleckých podujatí, vedieť vyjadriť verbálne svoj kultúrny zážitok, vyjadriť vlastný názor a obhájiť ho,

- vytvoriť si pozitívny vzťah ku kultúrnym hodnotám, prírode a životnému prostrediu a aktívne sa podieľať na ich ochrane,
- prejavovať aktívne postoje k vlastnému všestrannému telesnému rozvoju predovšetkým snahou o dosiahnutie optimálnej úrovne telesnej zdatnosti a vlastnú pohybovú aktivitu spojiť s vedomím potreby sústavného zvyšovaní telesnej zdatnosti a upevňovania zdravia,
- uvedomovať si význam telesného a pohybové zdokonaľovania, vnímať krásu pohybu, prostredia a ľudských vzťahov,
- ovládať a dodržiavať zásady prvej pomoci, zabrániť úrazu a poskytnúť prvú pomoc pri úraze, uplatňovať pri športe a pobyte v prírode poznatky z ochrany a tvorby životného prostredia.

3. Odborné kompetencie

a) Požadované vedomosti

Absolvent má:

- aktívne používať ekonomické pojmy, ovládať ich súvislosti,
- chápať podstatu ekonomických javov a aplikovať ich v praxi,
- ovládať podstatu podnikovej činnosti,
- poznať právne formy podnikania,
- mať potrebné znalosti o bankovej sústave, daňovej sústave a poisťovníctve,
- mať potrebné znalosti pre prácu s informačnou a výpočtovou technikou,
- orientovať sa v základných predpisoch, ustanoveniach obchodného, živnostenského, občianskeho a pracovného práva,
- ovládať technologické postupy vo svojom odbore s využívaním poznatkov o technologických normách,
- osvojiť si návyky z oblasti osobnej aj prevádzkovej hygieny a bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci,
- ovládať odbornú terminológiu typickú pre oblasť svojho povolania a využívať osvojené pojmy pri riešení praktických úloh,

- mať vedomosti o materiáloch, o ich zložení, akosti, získavaní a spracovaní a ostatnej manipulácii s ohľadom na zdravie človeka,
- vedieť používať techniku, poznať strojové a technické vybavenie a zariadenie prevádzok,
- mať vedomosti o správnom životnom štýle človeka,
- poznať špecifickú problematiku vo svojom odbore, aplikovať vedomosti v priamom kontakte s klientmi,
- samostatne rozhodovať o pracovných problémoch,
- mať komplexné vedomosti a rešpektovanie zásad bezpečnosti a hygieny práce, ochrany pred požiarom a ochrany životného prostredia,
- ovládať a používať odbornú terminológiu v oblasti Informačných technológií.

b) Požadované zručnosti

Absolvent vie:

- pracovať na PC na užívateľskej úrovni,
- uplatniť v praxi etické a profesijné pravidlá, zásady spoločenského správania a vystupovania,
- aplikovať v praxi obchodno-podnikateľské aktivity a zásady marketingu,
- uplatňovať estetiku práce a prostredia s dodržaním hygienických zásad a zásad bezpečnosti práce na prevádzke,
- voliť správne technologické postupy práce, pripraviť pracovisko, pracovné prostriedky a predmety,
- ovládať bežnú údržbu pracovných prostriedkov, ktoré používa,
- ovládať odbornú terminológiu v svojom odbore a využívať všeobecné poznatky, pojmy a zásady pri riešení praktických úloh,
- vykonávať pracovné činnosti tak, aby nenarušoval životné prostredie,
- dbať na estetickú úroveň pracovného prostredia,
- pracovať v tíme,
- základné zásady rokovania s klientmi, zákazníkmi a spolupracovníkmi,
- schopný aplikovať poznatky z rôznych vyučovacích predmetov v súbornej práci podnikateľský zámer,
- konať hospodárne a v súlade so stratégiou trvale udržateľného rozvoja.

c) Požadované osobnostné predpoklady, vlastnosti a schopnosti

Absolvent sa vyznačuje:

- empatiou,
- toleranciou,
- vytrvalosťou, flexibilitou,
- kreativitou,
- komunikatívnosťou,
- spoľahlivosťou, presnosťou, sebadisciplínou,
- diskretnosťou a zodpovednosťou,
- iniciatívnosťou, adaptabilitnosťou,
- zodpovednosťou.

1.ročník

MENO AUTORA: Ing. Monika Končulová

Metodický list

Predmet:	Ekonomika		
Ročník:	Prvý		
Tematický celok:	Základné ekonomické pojmy		
Podtémy:	Ekonomia a ekonomika, Členenie ekonomík, Pozitívna a normatívna ekonomika, Potreby a ich členenie, Uspokojovanie potrieb statkami a službami, Produkt, výrobok, tovar, Peniaze-formy, funkcie, hodnota, Výroba a vstupy a výstupy z nej, Výrobné faktory.		
Špecifické ciele:	Kognitívny- objasniť pojmy, členenia a odlišnosti, ilustrovať ich na konkrétnych príkladoch Afektívny – prezentovať a obhájiť vlastný názor na problematiku životnej úrovne Psychomotorický – nakresliť schému výrobku		
Kľúčové kompetencie:	Podporovať využívanie IKT v ekonomike, podporovať kooperáciu, rozvíjať tvorivosť a kritické myslenie, vytvárať a obhájiť vlastný názor, vymedziť pojmy a javy..		
Medzipredmetové vzťahy:	Účtovníctvo, Marketing, Úvod do sveta práce, Odborný výcvik Psychológia trhu, Etická výchova		
Požiadavky na zručnosti žiakov v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, pripojením na internet		
Požiadavky na zručnosti učiteľa v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, dataprojektorom, pripojením na internet, MS Office, Windows , Hot Potatoes		
počet minút	činnosť	pomôcky	metódy a formy
5 min.	Motivácia	Papier, pero,	Motivačná demonštrácia a rozhovor
15 min.	Expozícia nového učiva	Učebnice, zošity, PC, prípadne notebook, prezentácia PowerPoint	Výklad učiteľa a zápis osnovy na tabuli
20 min	Práca s internetom	PC, prípadne notebook s pripojením na internet	Práca v dvojiciach
5 min.	Fixácia a zhrnutie učiva	Pracovný list	Samostatná práca

Spätná väzba:

Domáca úloha: /z prezentácie/t zhodnotí stupeň osvojenia vedomostí. Žiaci sú hodnotení známkuou.

Motivácia: /riadený rozhovor/ úloha pre žiakov: napíšte po čom túžite. Po vyhodnotení učiteľ zistí, že žiaci túžia po dobre zaplatenej práci, po zdraví, šťastí atď. Záver: učiteľ zhodnotí názory žiakov a zdôrazní, že všetko po čom túžia, závisí predovšetkým od nich samých. Teda teraz je čas naučiť sa čo najviac, aby som to využil neskôr.

Osvojovanie učiva: problémové vyučovanie

Ekonomia – oikos = dom, nomos = viesť, riadiť, spravovať

- je vedná disciplína, ktorá sa zaoberá tým, ako sa uplatňujú jednotlivé ekonomické zákonitosti v rôznych typoch spoločnosti (prvotnopospolnej, otrokárskej, feudálnej kapitalistickej, socialistickej)
- je veda o ekonomike.
- vznikla v polovici 18. Storočia zásluhou Adama Smitha, a Davida Ricarda, ktorí pozbierali dovtedy známe poznatky o ekonomike

Ekonomika je hospodárska činnosť, ktorá sa zaoberá výrobou, rozdeľovaním a spotrebou materiálnych statkov a služieb. Vznikla vtedy, keď človek začal vyrábať, pretvárať prírodu a tak uspokojovať svoje potreby.

Ekonomiku členíme z viacerých hľadísk:

1.podľa počtu subjektov

- a/ mikroekonomika -ekonomika jedného subjektu napr. podniku
- b/ makroekonomika – ekonomika veľkých hospodárskych celkov, /štátu, svetová ../

2.podľa množstva produkcie

- a/ prebytková – krajina vyrobí viac ako potrebuje, je nútená exportovať, napr. Slovensko vyváža autá, drevo
- b/ nedostatková – krajina vyprodukuje menej ako potrebuje, je nútená dovážať, Slovensko dováža, ropu, zemný plyn, kávu subtropické ovocie, ryžu

3.podľa vzťahu k zahraničiu

- a/ otvorená – umožňuje voľný pohyb pracovných síl
kapitálu
tovarov so zahraničím
- b/ uzavretá – neumožňuje voľný pohyb pracovných síl
kapitálu
tovarov so zahraničím

Slovensko je otvorenou ekonomikou, lebo ľudia môžu vycestovať za prácou do zahraničia, môžu si otvárať účty v rôznych bankách sveta a môžu predávať svoje výrobky v zahraničí. Ukrajina a Kuba sú uzavreté ekonomiky. Ukrajina sa snaží byť otvorenou ekonomikou.

Peniaze

Sú druhom tovaru, za ktorý môžeme vymeniť ostatné tovary a služby. Hovoríme, že plnia funkciu **všeobecného ekvivalentu**.

V minulosti ľudia poznali.

- **tovarové peniaze** – menili tovar za tovar;
- neskôr úlohu peňazí prebrali niektoré druhy tovarov: **obilie, dobytok kože;**
- **drahé kovy** – zlato striebro, neskôr sa začali raziť dukáty;

V súčasnosti poznáme:

- **Mince** – majú nízku nominálnu hodnotu a razia sa v Kremnici;
- **Bankovky** – vydáva NBS, majú vyššiu nominálnu hodnotu;
- **Depozitné bankové peniaze** – sú vklady obyvateľstvo v bankách;
- **Obligácie** - sú cenné papiere mna zaokrúhlené sumy vkladov a dlhšiu lehotu splatnosti;

Peniaze umožňujú platobný styk, ktorý môže byť:

- **Hotovostný** – platiteľ poukazuje príjemcovi peňažnú sumu v hotovosti. Využíva sa to v obchodnej sieti, službách aj doprave. Poznáme:
 - Hotovostný styk priamy – platiteľ dá peniaze príjemcovi
 - Hotovostný styk nepriamy – platiteľ poštou pošle peniaze

Nevýhody: peniaze sa viackrát prepočítavajú

predlžuje sa čas predaja

vzniká možnosť krádeže, straty peňazí

- **Bezhotovostný** – nepoužíva sa peňažná suma, ale platiteľ aj príjemca musia mať účty v bankách. Platiteľ dá príkaz banke uhradiť z jeho účtu peňažnú sumu príjemcovi. Banka z jeho účtu sumu odpíše a pripíše na účet príjemcu. Obom pošle výpis z ich účtov.

Výhody: rýchlosť presunu peňazí

bezpečnosť – odpadá krádež, strata

hospodárnosť – peniaze sa neprepočítavajú

Funkcie peňazí:

- nositeľ hodnoty
- prostriedok výmeny
- zúčtovacia jednotka

Hodnota peňazí:

- Vnútoraná – udáva, čo si môžeme kúpiť za jednotku našej meny v tuzemsku /doma/
- Vonkajšia – udáva, čo si môžeme kúpiť za jednotku našej meny v zahraničí

Výroba

Výroba je proces premeny materiálnych vstupov na výstupy. Znak:

- nepretržitosť – opakuje sa neustále, kým podnik vyrába
- paralelnosť – súbežne sa vykonávajú viaceré činnosti
- rytmickosť – výroba má pravidelný priebeh
- proporcionálnosť – je vzťah medzi počtom zamestnancov a prácou

vstupy do výroby: suroviny, energia a ľudská práca

výstupy z výroby: výrobky, poskytované služby

Z ekonomického hľadiska vstupy členíme na :

- pracovné predmety – je to na čo pôsobí pracovná sila a premieňa pomocou pracovných prostriedkov na výrobok
- pracovné prostriedky – je to čím pôsobí pracovná sila na pracovné predmety
- pracovná sila – je človek, ktorý má duševné a telesné predpoklady a ochotu pracovať

Výrobu členíme:

Podľa výkonu: ťažobná /uhlie, soľ, rastlinná produkcia/
spracovateľská /konzerváren zeleniny/
služby /kaderníctvo/

Podľa množstva produkcie: kusová
sériová
hromadná

Podľa výrobného programu:	základná /šitie odevov/ doplnková /výrobky z odpadového materiálu/ pridružená /stavebná výroba/
Podľa vzťahu k výrobku:	hlavná /produkcia mäsa/ vedľajšia /produkcia hnoja/ pomocná /vlastná vodná elektrárň/

Ciele výroby:

- **Kvantitatívne** – vyjadrujú množstvo produkcie
- **Kvalitatívne** - vyjadrujú účel vynakladania prostriedkov
- **Ciele hospodárnosti** – z jedného eura vstupov získať maximum výstupov
- **Ciele efektívnosti** – tie isté výstupy dosiahnuť s minimom vstupov

Výrobný proces

Je proces, ktorého cieľom je produkcia. Člení sa na:

Pracovný proces – je proces, keď pracovná sila pôsobí na pracovný predmet pomocou pracovného prostriedku a premieňa ho na výrobok

Pracovný proces sa skladá z:

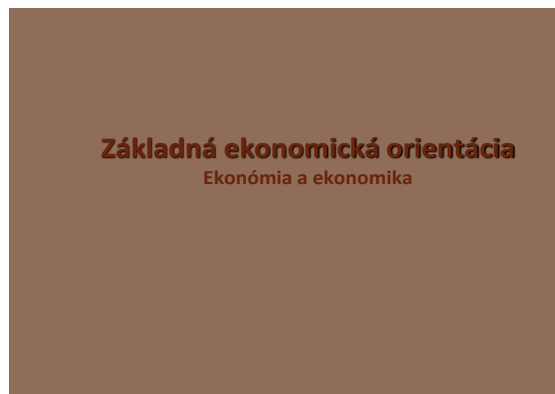
- Operácie /sadenie zemiakov/
- Úkony /naplnenie sejačky zemiakmi/
- Pohyby /sypanie zemiakov do brázdy/
- Hmaty /uchopenie vreca/

Nepracovný proces - je vtedy, keď pracovná sila nepracuje

- je to proces objektívnych zmien uskutočnených prírodou /kynutie, kvasenie, rast rastlín/

Upevňovanie učiva: pracovný list

Prezentácia PowerPoint

č.1 vid' príloha

VYTVORTE 3-ČLENNÉ TÍMY VYLOSUJTE SI TÉMU A ROZHODNITE, AKO BY STE DANÝ PROBLÉM RIEŠILI. PREZENTUJTE SVOJE NÁZORY PRED TRIEDOU A DISKUTUJTE O MOŽNÝCH RIEŠENIACH.

EKONÓMIA

Problém:
Rozhodnite, či budete na pasienkoch chovať dobytok, alebo budete pôdu obrábať
V Horskom prostredí môžete rozvíjať cestovný ruch alebo budete ťažiť drevo
V priemyselnom podniku budete vyrábať zbrane alebo autá

MAKROEKONÓMIA

- ◉ Problém:
- ◉ V školstve je málo finančných prostriedkov,
- ◉ treba pridať z rozpočtu, alebo spoplatniť školstvo
- ◉ Starobné dôchodky príliš nízke, treba zvýšiť dôchodky, alebo znížiť ceny
- ◉ Na trh prichádzajú škodlivé výrobky zo zahraničia, treba to zakázať, alebo pokutovať obchodníkov

MIKROEKONOMIKA

- ◉ Problém:
- ◉ Majiteľ bufetu chce zvýšiť obrat. Môže zvýšiť ceny, alebo rozšíriť sortiment
- ◉ A.S dosiahla zisk môže ho investovať do spoločnosti, alebo rozdať akcionárom štedré dividendy
- ◉ Rodina zdedila záhradu môže pestovať zeleninu, alebo ju prenajať

NAPISTE SI DO ZOSITA ZOZNAM VAŠICH POTRIEB A ZARAÐTE ICH DO TABUĽKY:

- ◉ Základné potreby:
- ◉ Sociálne
- ◉ Kultúrne:
- ◉ Športové:
- ◉ Trvalé:
- ◉ Dočasné:
- ◉ Národné:
- ◉ Rodinné:
- ◉ Rasové:

NAPÍŠTE, ČÍM SA VAŠE POTREBY USPOKOJUJÚ:

◉ Statky:

◉ Služby:

PRIRAÐTE PORADIE USPOKOJOVANIA VAŠICH POTRIEB

- ◉ Vreckové 50 eur mesačne
- ◉ Kozmetika 40 eur
- ◉ Džús 0,30 eur
- ◉ Koncert 20 eur
- ◉ Tričko 7 eur
- ◉ Diskotéka 10 eur
- ◉ Zákusok 0,40 eur
- ◉ Darček pre priateľa 25 eur

NAPÍŠTE ZOZNAM TOVAROV, KTORÉ PRAVIDELNE NAKUPUJETE, PRIPÍŠTE K NIM ÚŽITKOVÚ HODNOTU

- ◉ Mlieko = biologicky hodnotná potravina

Z INTERNETU ZISTITE AKTUÁLNE ÚDAJE O
MZDÁCH A CENÁCH MLIEKA, CHLEBA ZEMIAKOV NA
SLOVENSKU, V ČESKU, POĽSKU A RAKÚSKU A
POROVNAJTE ŽIVOTNÚ ÚROVEŇ V JEDNOTLIVÝCH
KRAJINÁCH

Upevňovanie učiva:

Pracovný list pre žiaka – Kvíz

Zakladne_ekonomicke_pojmy.htm

1.ročník

MENO AUTORA: Ing. Monika Končulová

Metodický list

Predmet:	Ekonomika		
Ročník:	Prvý		
Tematický celok:	Hospodárske systémy		
Podtémy:	Základné ekonomické otázky, Ekonomika inštinktov a zvyklosti, Príkazová ekonomika, Trhová ekonomika, Zmiešaná ekonomika		
Špecifické ciele:	Kognitívny- objasniť pojmy, členenia a odlišnosti, ilustrovať ich na konkrétnych príkladoch Afektívny – prezentovať a obhájiť vlastný názor na problematiku sociálne trhovej ekonomiky Psychomotorický –deklarovať schému výhod a nevýhod príkazovej ekonomiky		
Kľúčové kompetencie:	Podporovať využívanie IKT v ekonomike, podporovať kooperáciu, rozvíjať tvorivosť a kritické myslenie, vytvárať a obhájiť vlastný názor, vymedziť pojmy a javy..		
Medzipredmetové vzťahy:	Marketing, Odborný výcvik Etická výchova		
Požiadavky na zručnosti žiakov v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, pripojením na internet		
Požiadavky na zručnosti učiteľa v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, dataprojektorom, pripojením na internet, MS Office, Windows , Hot Potatoes		
počet minút	činnosť	pomôcky	metódy a formy
5 min.	Motivácia	Ukážka premetu, ktorý neviem načo sa používa	Motivačná demonštrácia a rozhovor
15 min.	Expozícia nového učiva	Učebnice, zošity, PC, prípadne notebook, prezentácia PowerPoint	Výklad učiteľa a zápis osnovy na tabuli
20 min	Práca s internetom	PC, prípadne notebook s pripojením na internet	Práca v dvojiciach
5 min.	Fixácia a zhrnutie učiva	Pracovný list	Samostatná práca

Cieľ: vedieť popísať hospodárstvo, poukázať na ekonomické problémy, uviesť príklady

Motivácia: keď niečomu nerozumiem, nemôžem k tomu zaujať stanovisko /riadený rozhovor/

Osvojovanie učiva: problémové vyučovanie

Podľa foriem riadenia rozoznávame ekonomiku:

- a. ekonomika inštinktov a zvyklostí** – vyskytovala sa v prvotnopospolnej spoločnosti, kde sa ekonomické poznatky prenášali z generácie na generáciu ústnym podaním.
- b. príkazová ekonomika** – jej základom sú príkazy. Vrchol dosiahla v socializme. Jej základom boli **plány**, čiže príkazy centra t.j. komunistickej strany.

Výhody:

- 1) veľké množstvo výrobkov
- 2) každý mal prácu
- 3) výrobky boli lacné
- 4) školstvo a zdravotníctvo zdarma
- 5) nebolo vykorisťovanie človeka človekom

Nevýhody:

- 1) nebolo súkromné vlastníctvo výrobných prostriedkov
- 2) nízka motivácia ľudí
- 3) úzky sortiment výrobkov
- 4) náboženská nesloboda

- c. trhovú ekonomiku** – založená na vzťahu dopytu a ponuky, čiže na trhovom mechanizme. Jej základom je sloboda podnikania a voľná súťaž.
- d. zmiešanú ekonomiku** – využíva základy trhovej ekonomiky a spája ich so zásahmi štátu do ekonomiky. /menovej, rozpočtovej, sociálnej, dôchodkovej politiky./

Zmiešanú ekonomiku nazývame tiež **sociálne trhovú ekonomiku**.

Prezentácia PowerPoint

Upevňovanie učiva:

Pracovný list pre žiaka – Kvíz

1.ročník

MENO AUTORA: Ing. Monika Končulová

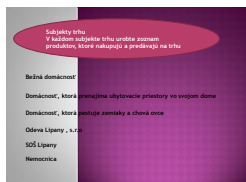
Metodický list

Predmet:		Ekonomika	
Ročník:		Prvý	
Tematický celok:		Trh a trhový mechanizmus	
Podtémy:		Trh – subjekty a formy, Trhový mechanizmus, Znak trhu, Dopyt – charakteristika a činitele ktoré naň vplývajú, Krivka dopytu, ponuka – charakteristika, činitele ktoré na ňu vplývajú, krivka ponuky, Rovnováha dopytu a ponuky, konkurencia – dokonalá, nedokonalá, Formy nedokonalkej konkurencie, Vlastný projekt	
Špecifické ciele:		Kognitívny- objasniť pojmy, členenia a odlišnosti, ilustrovať ich na konkrétnych príkladoch Afektívny – prezentovať a obhájiť vlastný názor na problematiku dopytu a ponuky Psychomotorický – nakresliť krivky dopytu a ponuky ako i krivku rovnováhy	
Kľúčové kompetencie:		Podporovať využívanie IKT v ekonomike, podporovať kooperáciu, rozvíjať tvorivosť a kritické myslenie, vytvárať a obhájiť vlastný názor, vymedziť pojmy a javy..	
Medzipredmetové vzťahy:		Úvod do sveta práce, Marketing, Odborný výcvik	
Požiadavky na zručnosti žiakov v IKT:		práca s PC, príp. notebookom, pripojením na internet	
Požiadavky na zručnosti učiteľa v IKT:		práca s PC, príp. notebookom, data-projektorom, pripojením na internet, MS Office, Windows, Hot Potatoes	
počet minút	činnosť	pomôcky	metódy a formy
5 min.	Motivácia	Ukážka auto a špendlík /čo by som radšej vyrábal a prečo? Ako moje konanie môže ovplyvniť štát ?	Motivačná demonštrácia a rozhovor
15 min.	Expozícia nového učiva	Učebnice, zošity, PC, prípadne notebook, prezentácia PowerPoint	Výklad učiteľa a zápis osnovy na tabuli
20 min	Práca s internetom	PC, prípadne notebook s pripojením na internet	Individuálna práca na vlastnom projekte
5 min.	Fixácia a zhrnutie učiva	Pracovný list	Samostatná práca

Cieľ: Pochopiť podstatu trhového mechanizmu. Definovať dopyt a ponuku, popísať činitele od ktorých závisia, vysvetliť rovnovážny stav, charakterizovať konkurenciu a uviesť formy nedokonalkej konkurencie.

Motivácia: trhový mechanizmus a zásahy štátu do ekonomiky sú základné princípy našej ekonomiky.

Osvojovanie učiva:

Trh

Je miesto stretnutia záujmov výrobcov a predajcov na jednej strane a spotrebiteľov na strane druhej. Výrobcovia predstavujú na trhu ponuku a spotrebiteľia dopyt. Výrobcovia majú záujem predat' na trhu čo najviac a za čo najnižšie ceny. Výsledkom tohto vzťahu je CENA. Jej výška je taká, že výrobca je ochotný za ňu tovar predat' a spotrebiteľ je ochotný za ňu tovar nakúpiť.

Na trhu sa zúčastňujú tieto subjekty:

- výrobcovia
- domácnosti
- štát

Výrobcovia nakupujú výrobné faktory/materiál, energiu, prácu/ a predávajú výrobky a služby. Domácnosti nakupujú spotrebné tovary a služby a predávajú napr. pôdu či produkty vlastného dopestovania.

Štát zasahuje do ekonomiky rôznymi formami /armáda, polícia, súdy /

Predmetom kúpy a predaja sú:

- výrobné faktory: pôda, práca, kapitál
- finančný trh: zabezpečujú ho banky a súvisí s kapitálovým trhom
- trh spotrebných výrobkov

Formy trhu:

podľa počtu účastníkov poznáme:

1) Polypol

- je trh s veľkým počtom kupujúcich a predávajúcich
- ani jeden účastník nie je silný natoľko, aby určoval cenu
- ak predávajúci má vyššiu cenu, kupujúci kúpi u iného
- vyskytuje sa najmä u burzách s cennými papiermi

2) Oligopol

- málo predávajúcich a veľa kúpucich /trh s pohonnými hmotami /
- alebo veľa predávajúcich a malo kupujúcich /veľa výrobcov mlieka ale malo predajni/

3) Monopol

- jeden predávajúci s jeden kupujúci
- /pošta v doručovaní listových zásielok/

Znaky trhu: pri analýze trhu rozlišujeme tieto znaky:

- 1.veľkosť trhu
- 2.výkonnosť trhu
- 3.segmentácia trhu
- 4.dynamika trhu

Veľkosť trhu: nerozumieme plochu trhu, ale veľkosť dopytu a smer jeho vývoja. Dôležité je sledovať podiel podnikateľa na trhu vzhľadom na konkurenciu a trend vývoja na trhu, ktorý je ovplyvnený.

- životným štýlom
- počtom obyvateľstva /pokles, vzostup/
- ekonomickými podmienkami /inflácia nezamestnanosti/

Výkonnosť trhu: je daná schopnosťou trhu regulovať cenu a kvalitu

- výkonnosť trhu súvisí s prísnosťou podnikateľov na trhu /niekedy sa na trh dostanú ľahšie, inokedy obtiažne.
- preto je dôležité robiť prieskum trhu.

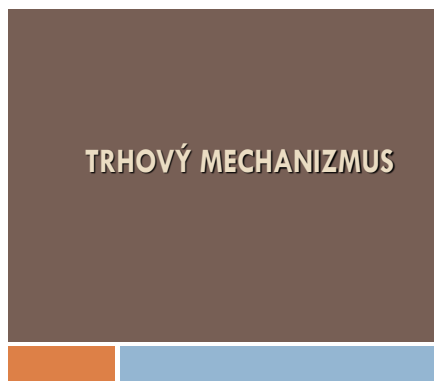
Segmentácia trhu: trh sa člení na časti čiže segmenty z týchto hľadísk:

- vecné hľadisko – trh s obilninami, ropou
- geografické hľadisko – trh mestský, vidiecky, zahraničný
- demografické hľadisko- rozhoduje vek, pohlavie, veľkosť rodiny, príjem, povolanie
- náboženstvo, rasa
- psychologické hľadisko - príslušnosť k určitej sociálnej skupine
- časové hľadisko - sezóny trhy /vianočné, výpredajové /

Dynamika trhu: vyjadruje vzťah dopytu a ponuky

- ak dopyt je vyšší ako ponuka hovoríme že trh je nenasýtený
- ak ponuka je vyššia ako dopyt hovoríme, že trh je presýtený
- ak dopyt sa rovná ponuke hovoríme, že trh je dynamický, ide o ideálny stav

Prezentácia PowerPoint – Trhový mechanizmus

Upevňovanie učiva: Pracovný list pre žiaka - Kvíz

Trh_a_trhovy_mechanizmus.htm

1.ročník

MENO AUTORA: Ing. Monika Končulová

Metodický list

Predmet:	Ekonomika		
Ročník:	Prvý		
Tematický celok:	Hospodársky cyklus		
Podtémy:	Fázy hospodárskeho cyklu, Príčiny a dôsledky hospodárskeho cyklu, Nezamestnanosť – charakteristika, druhy, miera nezamestnanosti, jej príčiny a dôsledky, Inflácia – druhy, miera, príčiny, Vlastný projekt		
Špecifické ciele:	Kognitívny- objasniť pojmy, členenia a odlišnosti, ilustrovať ich na konkrétnych príkladoch Afektívny – prezentovať a obhájiť vlastný názor na problematiku sociálne trhovej ekonomiky Psychomotorický – nakresliť schému hospodárskeho cyklu		
Kľúčové kompetencie:	Podporovať využívanie IKT v ekonomike, podporovať kooperáciu, rozvíjať tvorivosť a kritické myslenie, vytvárať a obhájiť vlastný názor, vymedziť pojmy a javy..		
Medzipredmetové vzťahy:	Marketing, Odborný výcvik		
Požiadavky na zručnosti žiakov v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, pripojením na internet		
Požiadavky na zručnosti učiteľa v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, dataprojektorom, pripojením na internet, MS Office, Windows, Hot Potatoes		
počet minút	činnosť	pomôcky	metódy a formy
5 min.	Motivácia	Dotazník a jeho spracovanie je základom získania prvotných informácií	Motivačná demonštrácia a rozhovor
15 min.	Expozícia nového učiva	Učebnice, zošity, PC, prípadne notebook, prezentácia PowerPoint	Výklad učiteľa a zápis osnovy na tabuli
20 min	Práca s internetom	PC, prípadne notebook s pripojením na internet	Práca v dvojiciach
5 min.	Fixácia a zhrnutie učiva	Pracovný list	Samostatná práca

Motivácia: získanie zručnosti pri evidovaní, triedení a spracovávaní informácií je základom pre objektívne zhodnotenie danej situácie

Upevnenie učiva: Vlastný projekt: Dôsledky nezamestnanosti na rodinu

Osvojenie učiva: Výskumná metóda:

Pri tejto forme je samostatnosť žiakov maximálna. Podstata činnosti učiteľa je v tom, že vyberá a zostavuje úlohy tak, aby zabezpečil využitie vedomostí a zručností žiakov s postupným narastaním zložitosti úloh. Učiteľ sleduje a priebeh činnosti, usmerňuje ich v prípade nesprávneho riešenia, preveruje a hodnotí výsledky práce.

❖ Ukážka:

učebná situácia	čas	metóda	forma	mater.pr.
miera nezamestnanosti	45 min.	výskumná	individuál.	dotazník

Cieľ: - rozvíjanie samostatnosti

- rozvíjanie praktických zručností pri spracovávaní dotazníka

- vytváranie úsudku o výške mier nezamestnanosti

Učiteľ rozdá žiakom krátky /päťotázkový/ dotazník. Žiaci v rámci domácej úlohy majú osloviť desiatich ľudí vo svojom okolí a položiť im otázky z dotazníka. Pritom si zaznamenajú ich odpovede. Je vhodné ak im učiteľ stanoví presný dátum dokedy majú úlohu splniť. Na hodine, na ktorej si žiaci majú potrebné informácie priniesť inštruuje ich.

Učiteľ: „Verím, že domáca úloha nebola pre Vás náročná a každý z Vás si úlohu splnil.“ Zisti, kto tak neurobil a oznámi mu, že má mínusový bod. Žiaci vedia, že dva mínusové body sa hodnotia známkou nedostatočný. Takého žiaka priradí k inému. Potom pokračuje: „Ku každej otázke v dotazníku si spravíme do zošita pomocnú tabuľku“ Na tabuľu nakreslí záhlavie pre prvú tabuľku podľa prvej otázky v dotazníku.

Učiteľ: „Do tabuľky budeme sumarizovať údaje od našich respondentov, to znamená spočítame počet odpovedí pre každú možnosť a zapíšeme. Rozumieme?“ Žiaci prikyvujú. Učiteľ pokračuje: „Takýmto spôsobom získame päť tabuliek. Pokúsime sa pod každú jednu napísať svoj názor, prečo respondenti tak, či onak odpovedali. Na záver zalovíme v pamäti a spomenieme si na vzorec pre výpočet mier nezamestnanosti. Vyčíslime jej výšku podľa údajov našich respondentov. Na záver posúdime, akú prieskumnú vzorku sme spracovávali vzhľadom na priemernú mieru nezamestnanosti za rok 2013 v SR. Každý pochopil úlohu?“ Ak sa učiteľ uisti, že žiaci rozumejú, čo sa od nich očakáva, dá pokyn začatie činnosti. Upovedomí

žiakov, že na zvládnutie úlohy majú k dispozícii čas do konca vyučovacej hodiny. Potom jednotlivé úlohy zapíše na tabuľu:

- ❖ zostaviť tabuľky
- ❖ okomentovať údaje v tabuľkách
- ❖ vyčísliť mieru nezamestnanosti
- ❖ posúdiť výšku zisteného ukazovateľa

Počas priebehu danej aktivity učiteľ sleduje prácu žiakov, odpovedá na prípadné otázky a pomáha slabším jednotlivcom. Ak žiaci úlohu zvládnu za kratší čas učiteľ vyzve ich, aby prezentovali výsledky svojej práce. Nakoniec zhodnotí výsledky činnosti žiakov on sám. Ak žiaci využijú na prácu čas celej vyučovacej hodiny prezentácia a vyhodnotenie sa uskutoční v úvode nasledujúcej vyučovacej jednotky. Nasledovne uvádzame príklad dotazníka.

Dotazník

1. Stratili ste v posledných dvoch rokoch zamestnanie?

2. Ako dlho Vám trvalo, kým ste si našli novú prácu?

a/ našiel som ju ihneď

b/ do troch mesiacov

c/ do roka

d/ nenašiel som ju doteraz

3. Boli ste nútení:

a/ zvýšiť si kvalifikáciu

b/ rekvalifikovať sa

c/ vystačila mi moja kvalifikácia

4. Nová práca Vás:

a/ uspokojuje

b/ neuspokojuje

c/ hlavne, že zarobím

5. Pracujete:

a/ na Slovensku

b/ v zahraničí

Poznámka: za ekonomicky činné obyvateľstvo budeme považovať všetkých respondentov

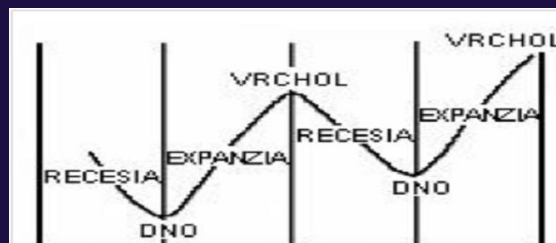
Hospodársky cyklus a jeho fázy

Každá krajina, každý subjekt v rámci ekonomického diania podlieha zmenám ekonomickej úrovne, ktoré sa prejavujú zmenami ekonomickej sily. Rozhodovacie procesy ekonomických subjektov (domácnosť, podniky, vláda...) ovplyvňujú celkový dopyt a ponuku, ktoré na seba pôsobia. Navonok sa prejavujú zmenami výroby, zamestnanosti, cenovej hladiny, platobnej bilancie...

Zmena HDP v čase predstavuje ekonomický rast, jeho priebeh nie je priamočiary, strieda sa s poklesmi

Hospodársky cyklus je vývoj periodicky sa opakujúceho vzostupu a poklesu ekonomiky

Fázy ekonomického cyklu sú:

1) prvou fázou je dno, stagnácia, depresia, nízky stav, – podnikatelia majú veľké ťažkosti s odbytom výrobkom, výroba dosahuje najnižší stav, investičná aktivita podnikateľov je nízka, kurzy akcií sú na naj nižšej úrovni, nezamestnanosť je vysoká , mzdy sú nízke a neustále klesajú

2) expanzia, oživenie, rozmach ekonomiky – začínajú sa využívať výrobné faktory, rastie dopyt po pracovnej sile, nezamestnanosť klesá, podnikatelia začínajú investovať, kurzy akcií stúpajú, mzdy sa zvyšujú

3) vyvrcholenie konjunktúry, boom, vrchol – mzdy dosahujú najvyšší bod, dopyt je najvyšší, všetky výrobné faktory sú plne využité, kapacita výroby je plne využitá, cena akcií dosahuje vrchol, je nízka nezamestnanosť, podnikatelia rozširujú výrobu, to znamená, že množstvo výrobkov začína presahovať dopyt a z toho zákonite vyplýva, že znovu musí nasledovať pokles

4) recesia, pokles, zostup – klesá dopyt po výrobkoch, pily sa prepúšťajú, začína vznikať veľká nezamestnanosť a znižovanie miezd

Upevnenie učiva:

Vlastný projekt: Dôsledky nezamestnanosti na rodinu

Pracovný list pre žiaka – Kvíz

Hospodarsky_cyklus.htm

2. ročník

MENO AUTORA: Ing. Monika Končulová

Metodický list

Predmet:	Ekonomika		
Ročník:	Druhý		
Tematický celok:	Národné hospodárstvo		
Podtémy:	Národné hospodárstvo jeho štruktúra a riadenie, Makroekonomické ukazovatele, Metódy merania makroekonomických ukazovateľov		
Špecifické ciele:	Kognitívny- objasniť pojmy, členenia a odlišnosti, ilustrovať ich na konkrétnych príkladoch Afektívny – prezentovať a obhájiť vlastný názor na problematiku riadenia národného hospodárstva Psychomotorický – deklarovať metódy makroekonomických ukazovateľov		
Kľúčové kompetencie:	Podporovať využívanie IKT v ekonomike, podporovať kooperáciu, rozvíjať tvorivosť a kritické myslenie, vytvárať a obhájiť vlastný názor, vymedziť pojmy a javy..		
Medzipredmetové vzťahy:	Odborný výcvik		
Požiadavky na zručnosti žiakov v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, pripojením na internet		
Požiadavky na zručnosti učiteľa v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, dataprojektorom, pripojením na internet, MS Office, Windows , Hot Potatoes		
počet minút	činnosť	pomôcky	metódy a formy
5 min.	Motivácia	Obálka s výroky	Motivačná demonštrácia a rozhovor
15 min.	Expozícia nového učiva	Učebnice, zošity, PC, prípadne notebook, prezentácia PowerPoint	Výklad učiteľa a zápis osnovy na tabuli
20 min	Práca s internetom	PC, prípadne notebook s pripojením na internet	Práca v dvojiciach
5 min.	Fixácia a zhrnutie učiva	Pracovný list	Samostatná práca

Motivácia: skupiny žiakov obdržia obálku s výroky. Ich úlohou je rozlíšiť, čo je pravda a čo lož.

Objasňovanie učiva: prezentácia v Power pointe s názvom národné hospodárstvo

Stupne riadenia národného hospodárstva

1. Najvyššie orgány:

- zákonodarné – Národná rada SR
- výkonné – Vláda SR

2. Ústredné inštitúcie:

- nezávislé – tu patrí Národná banka Slovenska a súdnictvo
- účelové – štatistický úrad a protimonopolný úrad
- odvetvové – jednotlivé ministerstvá
- špeciálne – napríklad hlavný hygienik, inšpektorát práce

3. Miestne inštitúcie:

- všeobecné – štátna správa a miestna samospráva
- špeciálne – napr. daňový úrad, úrad životného prostredia

4. Podnikový manažment

Štát riadi národné hospodárstvo pomocou právnych noriem - zákonov, nariadení. Ich dodržiavanie na všetkých stupňoch riadenia je predpokladom rozvoja národného hospodárstva. Efektívne fungovanie národného hospodárstva štát zabezpečuje konkrétnou **hospodárskou politikou**.

Ciele, ktoré sleduje hospodárska politika štátu:

- **zamestnanosť** – udržať nezamestnanosť na úrovni, ktorá sa približuje k prirodzenej miere nezamestnanosti,

- **cenovú stabilitu** – vláda sa usiluje minimalizovať zmeny v cenách, zabrániť cenovým výkyvom a vzniku inflácie,
- **ekonomický rast** – vláda sa zameriava na rast HDP, aby rástol rovnomerne a tempom, ktoré zabezpečí cenovú stabilitu a požadovanú zamestnanosť,
- **rovnováhu platobnej bilancie v zahraničnom obchode** – štátna moc pôsobí na rovnováhu platobnej bilancie, na stabilitu menových kurzov,
- **spravodlivé rozdeľovanie dôchodkov** – úlohou vlády je zmiernovať dôchodkovú nerovnosť a tým zmiernovať sociálne napätie v spoločnosti.

Upevňovanie učiva:

Priradte do jednotlivých sektorov NH nasledujúce činnosti: výskum odrôd kukurice, pestovanie kukurice, výroba kukuričnej múky, výroba kukuričných placiek, predaj kukuričných placiek, príprava jedál z kukurice v reštaurácii, vzdelávanie kuchárov

- Primárny sektor
- Sekundárny sektor
- Terciálny sektor
- Kvarciálny sektor

Pracovný list – kvíz

Narodne_hospodarstvo.htm

2. ročník

MENO AUTORA: Ing. Monika Končulová

Metodický list

Predmet:	Ekonomika		
Ročník:	Druhý		
Tematický celok:	Medzinárodná ekonomická integrácia		
Podtémy:	Medzinárodná deľba práce, Zahraničný obchod a jeho subjekty, Obchodná a platobná bilancia, Medzinárodné ekonomické organizácie, integrácia.		
Špecifické ciele:	Kognitívny- objasniť pojmy, členenia a odlišnosti, ilustrovať ich na konkrétnych príkladoch Afektívny – prezentovať a obhájiť vlastný názor na problematiku integrácie Slovenska do medzinárodnej deľby práce Psychomotorický – demonštrovať vzorce pre výpočet makroekonomických ukazovateľov		
Kľúčové kompetencie:	Podporovať využívanie IKT v ekonomike, podporovať kooperáciu, rozvíjať tvorivosť a kritické myslenie, vytvárať a obhájiť vlastný názor, vymedziť pojmy a javy..		
Medzipredmetové vzťahy:	Odborný výcvik		
Požiadavky na zručnosti žiakov v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, pripojením na internet		
Požiadavky na zručnosti učiteľa v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, dataprojektorom, pripojením na internet, MS Office, Windows, Hot Potatoes		
počet minút	činnosť	pomôcky	metódy a formy
5 min.	Motivácia	Hra: Pravda – lož.	Didaktická hra demonštrácia a rozhovor
15 min.	Expozícia nového učiva	Učebnice, zošity, PC, prípadne notebook, prezentácia PowerPoint	Výklad učiteľa a zápis osnovy na tabuli
20 min	Práca s internetom	PC, prípadne notebook s pripojením na internet	Práca v dvojiciach
5 min.	Fixácia a zhrnutie učiva	Pracovný list	Samostatná práca

Motivácia: žiaci sú rozdelení do skupín a každá skupina dostane obálku s piatimi výrokmi. Úlohou žiakov je určiť, ktorý výrok je pravdivý a ktorý lož. Učiteľ zhodnotí odpovede, najlepšia skupina dostane „dobrý bod“ / päť bodov= jednička /

Žiaci sú stimulovaní, že ak nabudúce budú úspešnejší, budú bližšie k dosiahnutiu jedničky.

Objasňovanie učiva: prezentácia v Power pointe

Európska únia

V roku 1965 zjednotením viacerých európskych integračných zoskupení vzniklo **Európske spoločenstvo**. V roku 1979 Rada európskeho spoločenstva schválila projekt Európskeho menového systému, ktorý spôsobil, že v roku 1992 vznikla **Európska menová únia** s 12 členmi. V roku 1993 ES prijalo označenie EU.

štát	rozloha v tis. Km ²	obyvateľstvo v mil.	HDP/obyvateľ v
EÚ	3191	375,3	22 500
USA	9373	275,1	34 800
Japonsko	3878	126,5	23 800

Zakladajúci členovia EU:

Francúzsko, Španielsko, Portugalsko, Luxembursko, Nemecko, Belgicko, Taliansko, Holandsko, Írsko, Anglicko, Dánsko, Grécko

Pribudlo: Rakúsko, Fínsko, Švédsko

Od 1.5.2004 pristúpilo SR,ČR, Maďarsko, Cyprus, Slovinsko, Poľsko, Estónsko, Litva, Lotyšsko, Malta.

Výhody vstupu SR do EÚ:

- Rast objemu vzájomného obchodu
- Zvýšenie konkurencieschopnosti výrobcov
- Voľný pohyb kapitálu, pracovnej sily a tovarov
- Odstránenie colnej povinnosti
- Zlepšenie exportných možností
- Rozvoj spolupráce
- Podnikateľské príležitosti
- Nenávratné prostriedky z fondov EU
- Možnosti zapojenia sa do menovej únie

Upevnenie učiva:

Doplňte v texte pojmy: zvyšuje, znižuje, obchodná bilancia, zamestnanosť

Kladné saldo obchodnej bilancie zamestnanosť
.....

Záporné saldo obchodnej bilancie zamestnanosť
..... Záporné saldo obchodnej bilancie
.....aj hrubý domáci produkt. Preto cieľom vlády
je zabezpečiť rovnováhu a vysoký stupeň
.....

Individuálna práca žiakov : Euro a EU - prezentácia

Pracovný list– kvíz

Medzinarodna_ekonomicka_integracia.htm

2. ročník

MENO AUTORA: Ing. Monika Končulová

Metodický list

Predmet:	Ekonomika		
Ročník:	druhý		
Tematický celok:	Podnik a právne formy podnikania		
Podtémy:	Podnik jeho charakteristika, založenie, vznik, likvidácia, druhy podnikov, Živnosť, podmienky vzniku, druhy, Obchodné spoločnosti, Družstvá,		
Špecifické ciele:	Kognitívny- objasniť pojmy, členenia a odlišnosti, ilustrovať ich na konkrétnych príkladoch Afektívny – prezentovať a obhájiť vlastný názor na problematiku odlišnosti jednotlivých typov spoločnosti Psychomotoriický nakresliť schému kapitálových a nekapitálových spoločností		
Kľúčové kompetencie:	Podporovať využívanie IKT v ekonomike, podporovať kooperáciu, rozvíjať tvorivosť a kritické myslenie, vytvárať a obhájiť vlastný názor, vymedziť pojmy a javy..		
Medzipredmetové vzťahy:	Odborný výcvik		
Požiadavky na zručnosti žiakov v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, pripojením na internet		
Požiadavky na zručnosti učiteľa v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, dataprojektorom, pripojením na internet, MS Office, Windows, Hot Potatoes		
počet minút	činnosť	pomôcky	metódy a formy
5 min.	Motivácia	internet	Motivačná demonštrácia a rozhovor
15 min.	Expozícia nového učiva	Učebnice, zošity, PC, prípadne notebook, prezentácia PowerPoint	Výklad učiteľa a zápis osnovy na tabuli
20 min	Práca s internetom	PC, prípadne notebook s pripojením na internet	Práca v dvojiciach
5 min.	Fixácia a zhrnutie učiva	Pracovný list	Samostatná práca

Motivácia: zistíte z internetu kto a do akej výšky ručí za záväzky tej ktorej spoločnosti. Prezentujte svoj názor, ktorý typ spoločnosti z tohto hľadiska je pre vás zaujímavý.

Osvojovanie si učiva: prezentácia v Power Pointe a problémové vyučovanie

Podnik

Je samostatná hospodárska jednotka, základná národná hospodárska jednotka.

Podnik - využíva výrobné faktory čiže **VSTUPY** /materiál, stroje, pracovná sila a energie/
a produkuje VÝSTUPY /výrobky a služby/

- jeho predmetom sú výrobky alebo služby
- uspokojujú potreby ľudí
- zamestnáva ľudí

Každý podnik má:

1. **ekonomickú samostatnosť**- sám rozhoduje čo bude vyrábať, kde, koľko, kde bude predávať, kde bude mať sídlo, však musí pritom rešpektovať zákony štátu.
2. **právna subjektivita**- znamená že každý podnik má svoju formu (a.s., družstvo....) z ktorej mu vyplývajú práva a povinnosti.

Právna subjektivita vzniká:

1. dňom zápisu do obchodného registra pre obchodné spoločnosti a družstva.
2. dňom zapísania živnostenského oprávnenia – živnostníci.

Obchodné meno

Aby podnik mohol vystupovať navonok a konať musí mať obchodné meno.

Podľa obchodného zákazníka platí:

1. že obchodné meno fyzickej osoby môže byť jeho meno a priezvisko (týka sa to živnostníkov).
2. že obchodným menom spoločnosti a družstiev je názov pod ktorým sú zapísané v obchodnom registri s dodatkom označujúcim ich právnu formu. (Odeva a.s.)

Členenie podnikov

Podľa vlastníctva:

1. štátne

- rozpočtové – všetky príjmy obchádzajú do štátu
- príspevkové – svoje príjmy používajú na hradenie svojich výdavkov a ak im nestačia dostanú príspevok od štátu

2. súkromné

3. zmiešané

Podľa zamerania:

- 1) výrobného zamerania – POĽNOHOSPODARSTVO
- PRIEMYSEL
- 2) nevýrobného zamerania – OBCHOD, BANKY, CESTOVNE KANCELARIE
DOPRAVNE ZÁVODY...

Podľa zamerania podniky poznáme i iné členenie:

1. primárny sektor - bane, elektrárne
2. sekundárny sektor – výrobné podniky
3. terciálny sektor – podniky služieb
4. kvartálny sektor – výskum, školstvo, zdravotníctvo

Členenie podnikov podľa veľkosti:

1. **malé:** do 50 zamestnancov pôsobia vo sfére remesiel obchodu a vedia sa rýchlo prispôbiť trhu.
2. **stredné:** do 500 zamestnancov.
3. **veľké:** nad 500 zamestnancov, **podniky ťažšie sa prispôbujú trhu.**

Ciele podniku:

1. kvantitatívne – vyjadrujú množstvo produkcie
2. kvalitatívne – akosť, kvalitu, služby zákazníkom, poradenstvo

Založenie podniku:

1. Podnikateľský zámer- jeho úlohou je pripraviť založenie podniku. Obsahuje:

A/ vecne-technickú stránku – zvoliť spôsob podnikania, zabezpečiť, finančné, materiálne, ľudské zdroje

B/ právne – organizačnú stránku – vybrať vhodnú právnu formu podniku

C/ ekonomickú stránku – zistiť, či podnikanie bude ziskové, či sa podnik môže presadiť na trhu, akú má podnikateľ predstavu o nákladoch...

2. Spísanie spoločenskej zmluvy

Obsahuje hlavne práva a povinnosti spoločníkov

Zrušenie a zánik podniku:

A/ bez likvidácie – ide o dobrovoľné zrušenie podniku, ak existuje nástupca, ktorý pokračuje v činnosti podniku

B/ likvidáciou – nastáva pri nútenom zrušení podniku, majetok sa rozpredá, uhradia sa záväzky. Vyhlasuje sa konkurz.

Upevňovanie učiva:

Súťažte, kto navrhne najviac obchodných mien pre podnik fyzickej a právnickej osoby v súlade s ponúkanými predmetmi činnosti.

Predmet činnosti	Podnik FO	Podnik PO
tlačiareň	Jana Tichá, Tlačiareň, Trnavská 5 Senec	TYPOPRESS, s.r.o. Trnavská 5, Senec
výroba a predaj odevov		
oprava hodín		
výroba a predaj ovčích syrov		
autoumyváreň		
autoškola		

pracovný list – kvíz

Podnik_a_pravne_formy_podnikania.htm

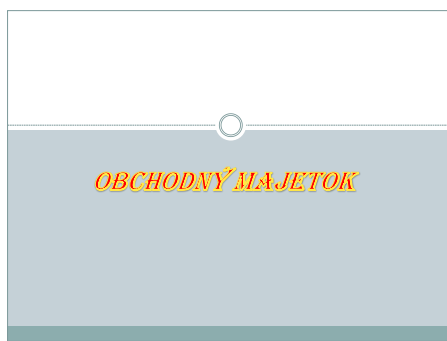
2. ročník

MENO AUTORA: Ing. Monika Končulová

Metodický list

Predmet:	Ekonomika		
Ročník:	druhý		
Tematický celok:	Vecná stránka činnosti podniku		
Podtémy:	Majetok podniku a jeho štruktúra, Obstaranie, opotrebovanie a odpisovanie dlhodobého majetku, Krátkodobý majetok, Inventarizácia majetku,		
Špecifické ciele:	Kognitívny- objasniť pojmy, členenia a odlišnosti, ilustrovať ich na konkrétnych príkladoch Afektívny – prezentovať a obhájiť vlastný názor na problematiku obchodného majetku Psychomotorický cieľ – deklarovať výpočet odpisov dlhodobého majetku		
Kľúčové kompetencie:	Podporovať využívanie IKT v ekonomike, podporovať kooperáciu, rozvíjať tvorivosť a kritické myslenie, vytvárať a obhájiť vlastný názor, vymedziť pojmy a javy..		
Medzipredmetové vzťahy:	Odborný výcvik		
Požiadavky na zručnosti žiakov v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, pripojením na internet		
Požiadavky na zručnosti učiteľa v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, dataprojektorom, pripojením na internet, MS Office, Windows, Hot Potatoes		
počet minút	činnosť	pomôcky	metódy a formy
5 min.	Motivácia	Počítač, internet, papier	Heuristická metóda demonštrácia a rozhovor
15 min.	Expozícia nového učiva	Učebnice, zošity, PC, prípadne notebook, prezentácia PowerPoint	Výklad učiteľa a zápis osnovy na tabuli
20 min	Práca s internetom	PC, prípadne notebook s pripojením na internet	Práca v dvojiciach
5 min.	Fixácia a zhrnutie učiva	Pracovný list	Samostatná práca

Motivácia: Heuristická metóda – žiaci hľadajú na internete obrázky „vecí“ ktoré majú vyššiu hodnotu ako 1700 eur a používajú sa dlhšie ako rok. Súťažia, kto nájde najviac obrázkov. Učiteľ zhodnotí a povie, že dnes sa bližšie oboznámime s danými predmetmi.

Obchodný majetok

Podnikateľ používa na podnikanie majetok. Obchodný majetok je súhrn hmotného a nehmotného majetku, ktorý podnikateľ používa na podnikanie.

Členenie : 1. dlhodobý

2. krátkodobý

DM sa člení na : 1. hmotný majetok

2. nehmotný majetok

3. finančné investície

- musí byť cena vyššia ako 1 700€
- používa sa dlhšie ako 1 rok
- svoje hodnotu postupne prenáša do výrobkov

Štruktúra dlhodobého hmotného majetku

1. budovy , haly stavby
2. stroje, zariadenia, prístroje
3. dopravné prostriedky
4. energetické a hracie stroje
5. inventár
6. trvalé porasty
7. zvieratá, zakl. stáda, ťažné zvieratá
8. pozemky, umelecké diela, zbierky

Dlhodobý nehmotný majetok

1. softvéry

2. zriaďovacie systémy
3. licencie
4. cenné papiere

Finančné investície sú: cenné papiere splatné po 1. roku s cenou vyššou ako 1 700€ .

Krátkodobý majetok (KM) charakteristika

- cena nižšia ako 1 700€
- svoju cenu prenáša naraz do výrobkov
- použité menej ako 1 rok

Členenie:

1. zásoby
2. pohľadavky
3. finančný majetok

Podľa použitia majetok členíme

- je v prevádzke
- je v oprave
- je v rezerve
- je v konzervácii
- prípadne inak nevyužívaný

Podľa veku majetku členíme

- v zábehu
- v prevádzke
- vyradený

Podľa účasti vo výrobnom procese

- výrobný
- nevýrobný

Opotrebovanie

Životnosť majetku je čas od zaradenia majetku do používania až po stratu jeho úžitkových vlastností.

Opotrebovanie je proces postupný na podobu : **1.naturálnu**

2. hodnotnú

Druhy opotrebovania:

1. fyzické opotrebenie - hmotné zmeny na majetku

a. aktívne – vzniká z dôvodu používania

b. pasívne- vzniká z dôvodu nepoužívania

2. morálne opotrebovanie - je objektívny proces znehodnotenia majetku vplyvom technického pokroku.

- výšku opotrebovania posudzujeme stupňom opotrebenia

Stupeň opotrebenia = $\frac{\text{vek majetku v rokoch}}{\text{doba životnosti}}$

Stupeň opotrebenia = $\frac{\text{obstarávacía cena- zostatková cena}}{\text{obstarávania cena}} \times 100$

Oceňovanie DM – je prevod fyzickej podoby na peňažnú podobu.

Poznáme tieto ceny na ocenenie majetku:

1. **Obstarávania cena** - používa sa na ocenenie nového majetku a skladá sa z : kúpnej ceny + výdavkov na obstaranie majetku výdavky.
2. **Reprodukčná obstarávania cena** – používa sa na ocenenie majetku kt. podnikateľ získal darom, alebo kúpime už používaný majetok.
3. **Cena obstarávania** – používa sa na ocenenie finančných investícií.
4. **Vlastné náklady** – používajú sa na ocenenie majetku, kt. si podnikateľ vyrobil sám.
5. **Zostatková cena** - vyjadruje časť hodnoty majetku, kt. sa premieta do hodnoty výrobkov.

$$ZC' = \text{obstarávacía cena} - \text{odpis}$$

Spôsoby obstarania majetku:

- dodávateľským spôsobom
- prenajatím
- prevodom z osobného vlastníctva do podnikania
- získanie darom

- leasingom / dlhodobým prenájmom/
- vlastnou výrobou

Účtujeme:

1. v peňažnom ústave VNDZD stĺpec investičný majetok
2. a. VÚ zaúčtujeme v peňažnom ústave výdavok VZDZD stĺpec materiál
b. FA zaúčtujeme v knihe pohľadávok a záväzkov

Náležitosti inventárnej karty

- a. názov majetku
- b. dátum a spôsob odmeňovania
- c. obstarávacia cena
- d. odpisy, zostatková cena
- e. dátum a spôsob vyradenia
- f. meno pracovníka, kt. ho mal v starostlivosti

Obežný majetok:

Zásoby patria k obežnému majetku, vo výrobe sa spotrebujú naraz, používajú sa kratšie ako jeden rok a ich obstarávacia cena za jednotku je nižšia ako 1700 eur.

Zásoby v podnikoch viažu značné finančné prostriedky a preto sa musia:

- Chrániť pred odcudzením / mreže, bezpečnostné . zámky../
- Chrániť pred poškodením /vhodné skladovanie, dodržiavanie klímy v skladoch ../

Zásoby členíme:

Vstupný materiál – a/ výrobkový – tvoria ho všetky druhy základného a pomocného materiálu, ktoré sú súčasťou výrobku.

b/ technologicky- oleje mazadlá, ktoré slúžia na chod technológií.

Polovýrobky – sú výrobky iného výrobcu, ktoré používame na kompletizáciu svojich výrobkov /napr. odevná firma nakupuje gombíky, zipsy a montuje do svojich výrobkov/.

Obchodný tovar – je finálny výrobok iného výrobcu, ktorý nakupujeme a predávame spolu s našim výrobkom / odevná firma nakupuje vešiaky a predáva ich so svojimi výrobkami.

Zásobovanie je obstaranie zásob v požadovanom množstve, sortimente a kvalite.

Skladá sa z:

nákupu

prepravy – môže byť vlastné, alebo zabezpečovaná prepravcami

skladovania – musia v dodržať bezpečnostné, hygienické a klimatické podmienky

Spôsoby zásobovania:

- Do skladu – najčastejšia forma
- Bez skladu priamo do výroby – týka sa výrobkov s krátkou trvanlivosťou
- Náhodne – uplatňuje sa v zákazkovom sektore

Pri obstaraní zásob je rozhodujúce voľba dodávateľa. Pri hodnotení potenciálnych dodávateľov vychádzame z:

- **hodnotenia trhovej pozície dodávateľa** – zisťujeme, či je spoľahlivý, aké má zastúpenie na trhu.
- **hodnotenia jeho dodacích podmienok** – posudzujeme nielen cenu, kvalitu množstvo, parametre výrobku, ale i jeho kvalitu, frekvenciu dodávok, minimalizáciu rizík.

Pri voľbe dodávateľa platí zásada, že nízke ceny výrobkov nie vždy musia byť výhodné, lebo cenu môže ovplyvniť preprava, clo a nie vždy práve dobrá kvalita výrobkov.

Riziko pri nákupe sa zníži ak:

- Malé množstvá nakupujeme sami
- Orientujeme sa na viacerých dodávateľov
- Pri preprave použijem najvhodnejší druh prepravy
- Nezabudneme vziať do úvahy náklady na prepravu a manipuláciu

Preprava môže byť: cestná, letecká, vodná, železničná a potrubná. Niekedy najvhodnejšia je kombinovaná preprava. Všeobecne platí, že najlacnejšia je letecká a vodná doprava pri väčších objemoch tovarov.

Pri stanovení výšky zásob vychádzame z normy spotreby materiálu. /NSM/

NSM – je záväzný predpis, ktorý udáva maximálne množstvo materiálu na výrobu jednotky výkonu / ks, l, m/

NSM sa skladá z:

- Úžitkovej spotreby – je to množstvo materiálu, ktoré priamo vstupuje do výrobku.

- Technologický odpad – sú to zvyšky materiálu, v súčasnosti sa kladú požiadavky na jeho využitie.
- technologické straty – sú zavinené poškodeným materiálom, jeho nižšou kvalitou.

Napr. V krajčírstve vystrihnuté diely sú úžitková spotreba, zvyšná textília je odpad, a straty sú keď je poškodený materiál.

Stanovenie výšky zásob

Minimálna zásoba - $NSM \times \text{počet kusov} \times \text{počet dní}$

Technologická zásoba – detto, týka sa mazadiel, olejov atď.

Poistná zásoba – slúži na prekonanie nepredvídateľných udalostí

Maximálna zásoba – jej výška by sa nemala prekročiť

Obstarávací čas – je čas od okamihu objednania až po okamih dodania na sklad. Skladá sa z:

Času spotreby – je čas za aký sa spotrebuje minimálna zásoba

Čas objednania – doba na vystavenie a odoslanie objednávky

Dodací čas – od prevzatia objednávky po jej vybavenie

Čas prepravný – doba od prevzatia zásielky až po jej dodanie

Čas manipulačný – doba od prevzatia zásielky po jej uloženie do skladu

Rezervný čas

Upevňovanie učiva:

Pracovný list – kvíz

Vecna_stranka_cinnosti_podniku.htm

2. ročník

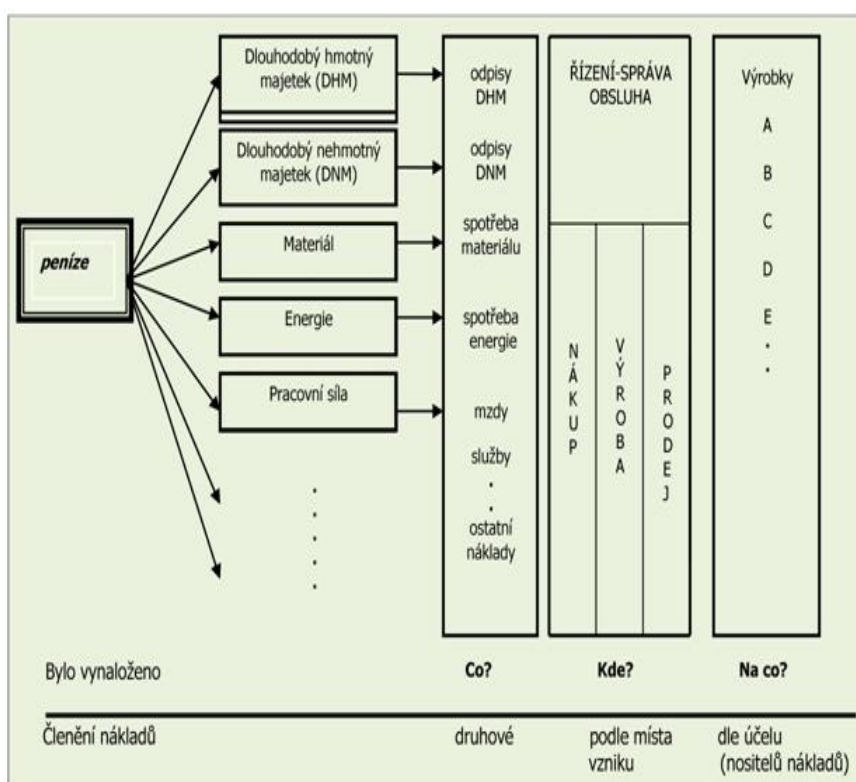
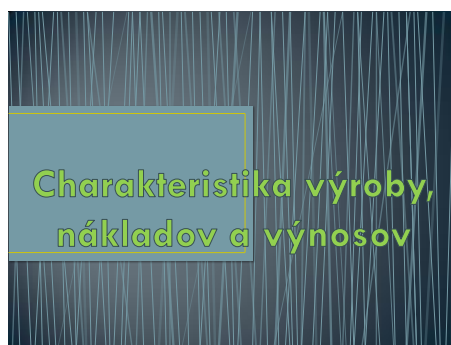
MENO AUTORA: Ing. Monika Končulová

Metodický list

Predmet:	Ekonomika		
Ročník:	druhý		
Tematický celok:	Ekonomická stránka činnosti podniku		
Podtémy:	Náklady, pojem, členenie, Výnosy štruktúra, Hospodársky výsledok, a ukazovatele efektívnosti, Cena, Finančné hospodárenie a získavanie finančných zdrojov,		
Špecifické ciele:	Kognitívny- objasniť pojmy, členenia a odlišnosti, ilustrovať ich na konkrétnych príkladoch Afektívny – prezentovať a obhájiť vlastný názor na problematiku ciest znižovania nákladov Psychomotorický cieľ – demonštrovať a vysvetliť účet 710Účet ziskov a strát		
Kľúčové kompetencie:	Podporovať využívanie IKT v ekonomike, podporovať kooperáciu, rozvíjať tvorivosť a kritické myslenie, vytvárať a obhájiť vlastný názor, vymedziť pojmy a javy..		
Medzipredmetové vzťahy:	Odborný výcvik		
Požiadavky na zručnosti žiakov v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, pripojením na internet		
Požiadavky na zručnosti učiteľa v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, dataprojektorom, pripojením na internet, MS Office, Windows , Hot Potatoes		
počet minút	činnosť	pomôcky	metódy a formy
5 min.	Motivácia	Obálky s pojмами	Motivačná demonštrácia a rozhovor
15 min.	Expozícia nového učiva	Učebnice, zošity, PC, prípadne notebook, prezentácia PowerPoint	Výklad učiteľa a zápis osnovy na tabuli
20 min	Práca s internetom	PC, prípadne notebook s pripojením na internet	Práca v dvojiciach
5 min.	Fixácia a zhrnutie učiva	Pracovný list	Samostatná práca

Motivácia: skupinky žiakov dostanú obálku s rôznymi údajmi a majú z nich vybrať tie, o ktorých si myslia, že predstavujú pre podnikateľa náklad. Majú sa pokúsiť zdôvodniť svoj výber. Najlepšia skupina dostane bod.

Objasňovanie učiva: prezentácia v Power Pointe

Nákladovosť

Výroba - je proces premeny materiálnych vstupov na výstupy. Každá výroba vyžaduje určité náklady.

Náklad je vyjadrenie spotreby živej a zhmotnenej práce.

Výška nákladov nám hovorí :

1. o kvalite práce
2. o efektívnosti práce

Členenie nákladov

1. Podľa druhu:

- spotrebný materiál a energia
- externé služby
- mzdové náklady
- odpisy
- finančné náklady
- mimoriadne náklady
- dane z príjmov
- dary pokuty

2. Podľa kalkulačného vzorca: kalkulácia je vyčíslenie nákladov na výrobu (kg, m, l)

Všeobecný kalkulačný vzorec:

priamy materiál(materiál za ktorý sa vyrobí výrobok)

priame mzdy(mzdy robotníkov)

ostatné priame náklady

náklady výroby

správna réžia

náklady výkonu

odbytové náklady(reklama ,obaly)

úplné vlastné náklady

+zisk

-strata

predajná cena výrobku

3. Podľa vzťahu nákladov k objemu výkonov

- fixne- náklady sa nemenia ak sa mení objem produkcie
- variabilné – náklady sa menia v závislosti od výkonov

Možnosti znižovania nákladov

Každý výrobca sa snaží dosiahnuť čo najmenej nákladov na jednotku výroby **robí to:**

- lepším využitím obežného majetku
- zrýchľovaním doby obratu majetku
- zavádzaním moderných technológií
- zlepšovaním organizácie práce
- zvyšovaním kvalifikácie

Účtovanie nákladov a výnosov v jednoduchom účtovníctve:

Náklady- účtujeme v peňažnom denníku -výdavok- výdavky zahrňované do základu dane.

Výnosy- účtujeme v peňažnom denníku –príjem -prímy zahrňované do základu dane.

Účtovanie nákladov a výnosov v podvojnovom účtovníctve:

Náklady- sa počas roka účtujú v 5.účtovnej triede na strane MD. Na konci účtovného obdobia sa presúvajú na účet 710 zo strany D nákladových účtov na stranu MD účtu 710 ziskov a strát.

Výnosy- sa počas účtovného obdobia účtujú na účtoch 6. účtovnej triedy na strane D. Na konci účtovného obdobia sa výnosy presúvajú na účet 710 zo strany D výnosových účtov na stranu MD účtu 710.

Výsledkom spotreby nákladov sú vyrobené výrobky alebo poskytované služby. My ich nazývame výnosy. Vznikajú predajom výrobkov a služieb. Hlavným cieľom podnikania je dosiahnuť zisk a preto podnikateľ porovnáva náklady a výnosy a vyčísluje hospodársky výsledok.

Hospodársky výsledok môže byť:

- zisk - ak náklady sú nižšie ako výnosy
- strata - ak náklady sú vyššie ako výnosy

MD	710 – účet ziskov a strát		D
5..	X / xxxxx		6..
5	X xx	X	6..
		X	6..
			xx
			xx
	Náklady spolu:	2x	3x Výnosy spolu

Upevňovanie učiva: problémové vyučovanie

Riešte problém:

Na 20 porcií rezňa so zemiakmi potrebujeme mäso v hodnote 20 eur, vajíčka za euro, múku za 10 centov, strúhanku za 15 centov, zemiaky za 1,50 eura a koreniny za 5 centov.

Úloha:

1. vypočítajte priame náklady na výrobu 20 porcií, ak mzda kuchára je 7 eur, ostatné priame náklady /olej/ 1 euro, výrobná réžia /opotrebovanie strojov, voda, energia/ 1 euro.
2. vypočítajte úplne vlastné náklady na 20 porcií, ak správna réžia / administratíva, riadenie, doprava, poistenie/ je v hodnote 3 eura, odbytové náklady /servírovanie, obsluha, propagácia/ majú hodnotu 15 eur.
3. Vypočítajte úplne vlastné náklady na jednu porciu.
4. Vypočítajte cenu jedla, ak zisk podnikateľa je 30% z úplných vl. nákladov.

Pracovný list – kvíz

[Ekonomicka_stranka_cinnosti_podniku.htm](#)

3. ročník

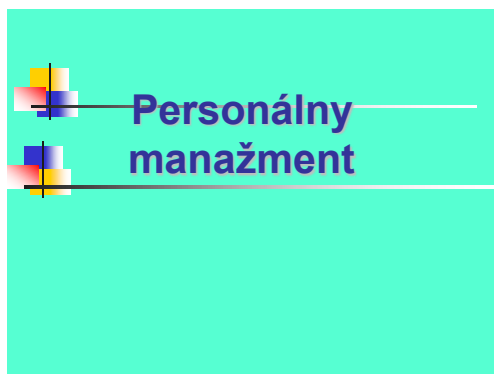
MENO AUTORA: Ing. Monika Končulová

Metodický list

Predmet:		Ekonomika	
Ročník:		tretí	
Tematický celok:		Personálna činnosť podniku /16/	
Podtémy:		Personálny manažment, personálny plán, stanovenie počtu zamestnancov, pracovná sila, pracovný pomer, skončenie prac. Pomeru, zmena prac. Pomeru, prac. Čas, výber pracovníkov, pracovné podmienky, sociálna starostlivosť o zamestnancov, odmeňovanie pracovníkov, formy miezd, mzdová sústava, výpočet mzdy, produktivita práce.	
Špecifické ciele:		Kognitívny- objasniť pojmy, členenia a odlišnosti, ilustrovať ich na konkrétnych príkladoch Afektívny – prezentovať a obhájiť vlastný názor na problematiku pracovnoprávných vzťahov, náležitosti pracovnej zmluvy, zákonníka práce Psychomotorický – zoštylizovať štrukturovaný životopis, motivačný list, žiadosť	
Kľúčové kompetencie:		Podporovať využívanie IKT v ekonomike, podporovať kooperáciu, rozvíjať tvorivosť a kritické myslenie, vytvárať a obhájiť vlastný názor, vymedziť pojmy a javy..	
Medzipredmetové vzťahy:		Odborný výcvik	
Požiadavky na zručnosti žiakov v IKT:		práca s PC, príp. notebookom, pripojením na internet	
Požiadavky na zručnosti učiteľa v IKT:		práca s PC, príp. notebookom, dataprojektorom, pripojením na internet, MS Office, Windows, Hot Potatoes	
počet minút	činnosť	pomôcky	metódy a formy
5 min.	Motivácia	počítač	Motivačná demonštrácia a rozhovor
15 min.	Expozícia nového učiva	Učebnice, zošity, PC, prípadne notebook, prezentácia PowerPoint	Výklad učiteľa a zápis osnovy na tabuli
20 min	Práca s internetom	PC, prípadne notebook s pripojením na internet	Práca v dvojiciach
5 min.	Fixácia a zhrnutie učiva	Pracovný list	Samostatná práca

Motivácia:

Po ukončení štúdia budete hľadať prácu. Prezrite si viaceré inzeráty v ktorých záujemcovia hľadajú prácu. Pripravte si svoj inzerát v ktorom prejavíte záujem o prácu vo vašom odbore. Nezabudnite zdôrazniť svoje schopnosti a zručnosti.

Objasňovanie učiva: problémové vyučovanie**Personálny manažment**

Riadenie pracovníkov podniku, čiže predstavuje súbor takých činností v oblasti zamestnaneckých vzťahov, ktoré sa podieľajú na plnení podnikových cieľov, ale aj cieľov zamestnávateľa

Je to tá časť manažmentu, ktorá sa zaoberá riadením ľudských zdrojov.

Funkcie personálneho manažmentu:

Personálne plánovanie – musí zapadnúť do širšieho rámca plánovacích postupov, t. j. že sa odvodzuje od ostatných plánov v podniku. Základné úlohy, ktoré vykonáva personálny plán. sú:

- odhady a prepočty potrebných pracovníkov, a jej pokrytie
- plánovanie personálneho. rozvoja pracovníkov

Analýza práce – je to starostlivé skúmanie práce z hľadiska jej obsahu a ďalších aspektov. Analýza v podstate predstavuje systematické získavanie, zhromažďovanie, usporiadanie a kritické posúdenie informácií o jednotlivých prácach a faktoroch, ktoré súvisia s vykonávaním práce na danom pracovnom mieste. Analýza práce slúži k:

- vymedzeniu pracovných miest a funkcií
- spracovaniu opisov práce
- špecifickým požiadavkám na pracovníkov

Získavanie a výber pracovníkov – predstavuje činností zamerané na prilákanie dostatočného počtu uchádzačov o voľné pracovné miesto. Výber pracovníkov je posudzovanie a selekcia uchádzačov.

Rozmiestnenie a kariéra pracovníkov – zahŕňa prijímanie pracovníkov, ich zaradenie na príslušné pracovné miesto, povyšovanie pracovníkov, premiestnenie pracovníkov na inú prácu, trestanie pracovníkov formou preraďovania na inú funkciu, výnimočný trest prepustenie pracovníka.

Kvalifikačná príprava a rozvoj pracovníkov – predstavujú zabezpečenie nepretržitého vzdelávania pracovníkov v nadväznosti na strategické potreby podniku.

Hodnotenie pracovníkov – znamená to ich systematické posudzovanie podľa pracovných výsledkov, znalostí, spôsobilostí, správania a osobných vlastností potrebných pre úspešný výkon práce.

Motivácia a stimulácia pracovníkov – predstavuje všetky vnútorné podnety, ktoré aktivizujú človeka a vedú ho k určitému správaniu. Stimulácia – všetky vonkajšie podnety, pôsobiace na správanie človeka nepriamo, prostredníctvom motivácie. Najčastejšími simulantmi sú mzda, odmena, povýšenie,

Odmeňovanie pracovníkov – mzda, poskytovanie rôznych výhod, dovolenky. Základným problémom je vytvorenie primeraného a správneho systému odmeňovania v podniku.

Pracovné vzťahy – patria tu vzťahy, ktoré vznikajú medzi vedením podniku /vzťahy medzi vedením a odbormi/ medzi pracovníkmi navzájom.

Pracovné podmienky – vytvárajú komplex podmienok, ktoré pôsobia na človeka v pracovnom procese a vplývajú na jeho efektívny priebeh.

Personálny informačný systém – eviduje a spracúva údaje o pracovníkoch, pracovných miestach, rozhodujúcich personálnych manažéroch, o sociálnych situáciách pracovníkov.

Získavanie zamestnancov – predstavuje činnosti zamerané na prilákanie dostatočného počtu uchádzačov o voľné pracovné miesto v podniku.

Je potrebné získať základné informácie o jednotlivých uchádzačoch, ktoré potom možno využiť pri výbere najvhodnejších z nich.

Spôsoby získavania – k najčastejším patria:

- inzercia v masovokomunikačných prostriedkoch
- vývesky, letáky, plagátová reklama
- využitie propagácií a ovplyvňovanie verejnej mienky
- sprostredkovanie prostredníctvom úradov práce, vzdelávacích inštitúcií, personálnych útvarov a iných organizácií
- využitie vlastnej evidencie bývalých zamestnancov a náhodných žiadateľov

Inzercia – najbežnejší spôsob vyhľadávania pracovníkov je inzercia v denníkoch, alebo ak chceme získať pracovníkov so špeciálnymi znalosťami, v odbornej publikácií. Obsahom inzerátu by mali byť tieto náležitosti:

- názov práce
- stručný opis práce
- charakteristika podniku
- požiadavky na vzdelanie, kvalifikáciu, prax a ďalšie schopnosti uchádzača
- pracovné podmienky
- možnosti vzdelávania a ďalšieho rozvoja
- spôsob uchádzania sa o pracovné miesto
- požadované dokumenty

Výber zamestnancov – je to posudzovanie a selekcia (triedenie) uchádzačov o prácu.

Spôsoby posudzovania – pri výbere pracovníkov sa odporúča, aby sa zistili ich individuálne osobitosti, ktoré ich odlišujú od ostatných uchádzačov a ktoré môžu rozhodnúť o ich úspešnosti vo výberovom procese.

V súčasnosti sa najčastejšie používajú tieto spôsoby:

- 1.) rozhovor
- 2.) dotazník
- 3.) analýza dokumentov, lekárske posudky, odporúčania, referencie
- 4.) skúšky odbornej spôsobilosti
- 5.) psychologická diagnostika

Osobné dokumenty – od uchádzačov sa vyžaduje:

žiadosť o prijatie do zamestnania

dotazník

životopis

doklady o vzdelaní a praxi

pracovné hodnotenie z predchádzajúceho pracoviska alebo referencie osôb, ktoré uchádzačov poznajú

Životopis – venuje sa mu veľká pozornosť. Píše sa štruktúrovaný životopis (zákl. osobné údaje, vzdelanie, kurzy, semináre, iné skúšky, priebeh predchádzajúceho zamestnania, vrátane postupnosti pracovných funkcií, aktivity mimo zamestnania, záujmy, koníčky, spôsob trávenia voľného času, mená osôb, ktoré môžu podať informácie)

Psychologická diagnostika – používajú sa rôzne psychologické metódy a techniky (testy)

Výberový rozhovor – jeho cieľom je získať ďalšie potrebné informácie o uchádzačovi, ktorý obstál pri hodnotení osobných dokumentov

Môže ísť o:

- a) neštruktúrovaný rozhovor – otázky nie sú vopred pripravené
- b) štruktúrovaný rozhovor – otázky sú vopred pripravené, tento je lepší a efektívnejší

Vznik, zmena a skončenie pracovného pomeru

Pracovný pomer – pracovnoprávny vzťah medzi zamestnancom a zamestnávateľom.

- zakladá sa pracovnou zmluvou
- vzniká odo dňa, ktorý bol v pracovnej zmluve dohodnutý ako deň nástupu do práce

Pred uzatvorením pracovnej zmluvy je podnik **povinný oboznámiť pracovníka:**

- s právami a povinnosťami, ktoré pre neho vyplývajú z pracovnej zmluvy
- s pracovnými podmienkami
- so mzdovými podmienkami

V prípadoch, ktoré stanovujú orgány štátnej zdravotnej správy, je podnik povinný zabezpečiť, aby sa pracovník pred uzatvorením pracovnej zmluvy podrobil **vstupnej lekárskej prehliadke**.

Pracovná zmluva

Obsahuje povinné náležitosti:

- druh práce, na ktorú sa pracovník prijíma
- miesto vykonávania práce
- deň nástupu do práce

Nepovinné (ale obvyklé) náležitosti:

- čas na, ktorý sa pracovník prijíma (skúšobný, určitý, neurčitý)
- spôsob odmeňovania za vykonanú prácu

Povinnosti organizácie vyplývajúce z pracovného pomeru:

- prideľovať pracovníkovi prácu podľa pracovnej zmluvy
- platiť mu za vykonanú prácu
- vytvárať vhodné pracovné podmienky
- dodržiavať ostatné pracovné podmienky stanovené právnymi predpismi, kolektívnou zmluvou a pracovnou zmluvou

Povinnosti pracovníka vyplývajúce z pracovného pomeru:

- podľa pokynov organizácie vykonávať práce dohodnuté v pracovnej zmluve v stanovenom pracovnom čase.
- dodržiavať pracovnú disciplínu.

Pri nástupe do práce sa pracovník musí riadne oboznámiť s pracovným poriadkom platným v podniku a s právnymi a ostatnými predpismi na zabezpečenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ktoré musí pri svojej práci dodržiavať.

Skúšobná doba – je doba, počas ktorej môže pracovník aj zamestnávateľ zrušiť prac. pomer bez udania dôvodu. Musí sa dohodnúť pri uzatváraní PZ a musí mať písomnú formu. Môže trvať najdlhšie 3 mesiace.

Dohoda o zmene prac. podmienok – dohodnutý obsah PZ možno zmeniť, len vtedy ak sa zamestnávateľ aj zamestnanec písomne dohodnú na tejto zmene.

Preradenie na inú prácu – znamená, že pracovník bude vykonávať práce iného druhu, alebo na inom mieste ako bolo dohodnuté v PZ. Zamestnávateľ môže pracovníka preradiť na inú prácu, len výnimočne, a to v prípade, ktoré sú ustanovené v Zákonníku práce.

Zmeny pracovného pomeru v podniku

Za zmeny sa považujú všetky odchýlky od obsahu pracovnej zmluvy.

Typické prípady takejto zmluvy pracovného pomeru, ktoré upravujú Zákonník práce, sú:

- Preradenie na inú prácu zo zdravotných dôvodov
- Preradenie na inú prácu z dôvodov výpovede pracovníkovi
- Preradenie na inú prácu z dôvodu začatia trestného konania voči pracovníkovi
- Preloženie pracovníka na iné miesto výkonu práce, ako bolo dohodnuté v zmluve
- Preradenie na prácu v inom podniku

Skončenie pracovného pomeru:

- a) dohodou
- b) výpoveďou – môže rozviazať PP zamestnávateľ, aj zamestnanec. Výpoveď sa musí dať písomne a doručiť druhému účastníkovi, inak je neplatná. Pri výpovedi sa PP nekončí ihneď, len čo zamestnávateľ, alebo zamestnanec oznámi druhému účastníkovi, že rozväzuje výpoveďou PP, ale končí sa až uplynutím tzv. výpovednej

doby (čas, ktorý musí uplynúť medzi prejavom vôle zamestnávateľa . alebo zamestnanca a skončením PP).

- c) okamžitým zrušením PP – sa PP končí ihneď, ide o skončenie PP na základe 1-str. právneho úkonu zamestnávateľa alebo zamestnanca.

Okamžitým zrušením PP pripúšťa Zákonník práce len z uvedených dôvodov:

- ak bol zamestnanec právoplatne odsúdený pre úmyselný trestný čin na nepodmienečný. trest odňatia slobody na čas dlhší ako 1 rok alebo ak bol právoplatne odsúdený pre úmyselný. trest. čin spáchaný pri plnení pracovných úloh.

- ak zamestnanec porušil pracovnú disciplínu zvlášť hrubým spôsobom. Zamestnanec môže PP okamžite zrušiť, ak podľa lekárskeho posudku nemôže ďalej vykonávať prácu bez závažného ohrozenia svojho zdravia a zamestnávateľ ho nepridelil v dobe 15 dní odo dňa predloženia toho to posudku na inú, pre neho vhodnú prácu.

Zamestnávateľ môže okamžite zrušiť PP len v lehote 1 mesiaca odo dňa, keď sa o dôvode na okamžité zrušenie dozvedel, najneskôr však do 1 roka.

- d) zrušením PP v skúšobnej dobe – tu môže zamestnávateľ aj zamestnanec zrušiť PP z akéhokoľvek dôvodu, prípadne aj bez uvedenia dôvodu.

Písomnosti pri vzniku pracovného pomeru:

- žiadosť o miesto – je to súkromný list občana adresovaný právnickej. osobe. Je to vlastne pracovná ponuka a uvádzajú sa v nej len také údaje, ktoré organizáciu zaujímajú.

- osobný dotazník

- životopis – je písomná správa, v ktorom žiadateľ o pracovné miesto stručne opíše svoj život v časovom poradí. Môže ho podať ako individuálnu písomnosť alebo ako dotazník

- pracovná zmluva – je 2 – str. právnym úkonom zamestnávateľa a zamestnanca. Podstatným zložka PZ sú: (druh práce, miesto výkonu práce, deň nástupu do práce). K jednotlivým zložkám obsahu PZ patrí: (druh práce – okruh práce, ktoré tvoria náplň zamestnanca, miesto výkonu práce – určenie miesta výkonu práce, čas trvania PP – neurčitý čas alebo určitú dobu, to najmä pri sezónnych a kampaňových prácach, skúšobnú dobu, formu PZ – písomná)

Mzda – zákon o mzde vymedzuje mzdu ako peňažné plnenie alebo plnenie peňažnej hodnoty poskytnuté zamestnávateľom zamestnancom za prácu.

Za mzdu sa nepovažujú – náhrada mzdy, odstupné, cestovné náhrady, odmena za pracovnú pohotovosť.

Formy miezd:

- a) **časová mzda** – je najpoužívanejšou formou mzdy. Vypočíta sa ako súčin odpracovaných časových jednotiek a určenej sadzby peňazí za časovú jednotku v tarifnej triede, do ktorej bol pracovník zaradený.
- b) **úkolová mzda** – závisí od dosiahnutého výkonu pracovníka. Vypočíta sa ako súčin úkolovej sadzby na jednotku výroby v Sk,- a počtu vyhotovených kusov výrobkov.
- c) **podielová mzda** – uplatňuje sa na pracoviskách, kde prevažuje záujem dosiahnuť výkon, ktorý možno merať a kontrolovať iba súhrnnými ekonomickými ukazovateľmi.
- d) **zmiešaná mzda** – umožňovaná vhodným vzájomným kombinovaním:
 - časovej a úkolovej mzdy
 - časovej a podielovej mzdy
 - využiť v konkrétnych podmienkach prednosti týchto foriem miezd
- e) **zmluvná mzda** – (manažérska mzda) – je dohodnutá mzda medzi zamestnávateľom a zamestnancom. Výška mzdy závisí od charakteru úloh, od situácie na trhu práce.
- f) **naturálna mzda** – poskytuje sa len so súhlasom zamestnanca. Predstavuje len časť mzdy (okrem min. mzdy) hradenej formou výrobkov,

Doplňkové formy miezd – sú to nesamostatné formy miezd a ich účinnosť preto závisí aj od vhodnej kombinácií so základnými formami miezd. /odmeny, prémie, príplatky/

Pracovné prostredie – je časť životného prostredia, v ktorej sa uskutočňuje spoločenské pracovné zaradenia človeka. Pracovné prostredie tvorí skladba rôznych faktorov, ktoré vyplývajú z materiálnych a sociálnych podmienok pracovných činností.

Ide najmä o vplyv fyzikálnych a sociálno – psychologických faktorov:

Fyzikálne faktory:

- osvetlenie, farebná úprava pracoviska, hluk, čistota ovzdušia, žiarenie

Sociálno – psychologické faktory: (vzťahy medzi ľuďmi na pracovisku)

- veľkosť pracoviska, druh vykonávanej práce, veľkosť a skladba pracovnej skupiny, štýl vedenia pracovníkov

Pracovné podmienky – je komplex podmienok, ktoré pôsobia na človeka v pracovnom procese a vplývajú na jeho efektívny priebeh.

Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci – je taký stav pracovných podmienok, ktoré vylučuje pôsobenie nebezpečných a škodlivých faktorov na pracovníkov. Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci predpokladajú, že:

- podnik bude zabezpečovať prevenciu, aj sústavné opatrenia pre bezpečný priebeh práce
- pracovníci budú rešpektovať pracovné postupy a zásady bezpečného správania sa na pracovisku.

Samozrejme, dali by sa vymenovať ďalšie dôležité oblasti personálneho manažmentu, napríklad vedenie ľudí, komunikácia medzi ľuďmi na pracovisku a podobne. To sú však väčšinou otázky personalistiky ako vednej disciplíny súvisiacej viac s psychológiou, sociológiou a podobnými vednými disciplínami.

V súvislosti s úlohami personalistiky v podniku však treba spomenúť aj ich ďalšie **ohraničenie**, a tým je platná **legislatíva**. Napriek častým zmenám tejto legislatívy možno uviesť niektoré zásadné dokumenty, ktoré musí personálny manažment rešpektovať.

Sú to najmä:

- zákonník práce
- zákon o zamestnanosti
- zákon o mzde
- zákon o kolektívnom vyjednávaní

Zákonník práce upravuje pracovnoprávne vzťahy.

Zákonník práce obsahuje viacero častí:

Prvá časť: Všeobecné ustanovenia

Zamestnancom patria práva vyplývajúce z pracovnoprávnych vzťahov bez akýchkoľvek obmedzení a priamej diskriminácie alebo nepriamej diskriminácie podľa pohlavia, manželského stavu a rodinného stavu, rasy, farby pleti, jazyka, veku, zdravotného stavu a podobne.

- Právne úkony
- Zmluva

- Platobná neschopnosť zamestnávateľa, uspokojovanie nárokov zamestnancov z pracovného pomeru pri platobnej neschopnosti zamestnávateľa
- Informačná povinnosť
- Prechod práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov
- Dohoda o sporných nárokoch
- Výklad niektorých pojmov

Druhá časť: Pracovný pomer

- Predzmluvné vzťahy
- Pracovná zmluva
- Pracovný pomer na kratší pracovný čas
- Preradenie na inú prácu
- Skončenie pracovného pomeru
- Zákaz výpovede
- Okamžité skončenie pracovného pomeru
- Nároky z neplatného skončenia pracovného pomeru

Tretia časť: pracovný čas a čas odpočinku

- Pružný pracovný čas
- Nočná práca
- Dovolenka za kalendárny rok
- Dodatková dovolenka
- Spoločné ustanovenia o dovolenke

Štvrtá časť: Mzda, priemerný zárobok, náhrada mzdy a náhrada výdavkov

- Mzda
- Zrážky zo mzdy a poradie zo zrážok
- Priemerný zárobok na pracovnoprávne účely

Piata časť: Prekážky v práci

Šiesta časť: Ochrana práce

Siedma časť: Starostlivosť o zamestnancov

Ôsma časť: Náhrada škody

Deviata časť: Dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru

Desiata časť: Kolektívne pracovnoprávne vzťahy

Jedenásta časť: Prechodné a záverečné ustanovenia

Upevnenie učiva:

1. Oboznámte sa so Zákonníkom práce a zostavte prezentáciu o čom pojednávajú jeho jednotlivé časti.
2. Zostavte štrukturovaný životopis
3. Uveďte zoznam vlastností, ktoré by ste ako budúci manažér chceli mať
4. Uveďte správanie, ktorému by ste sa ako budúci manažér chceli vyhnúť.
5. Spôsob organizovania každého ľudského spoločenstva môžeme znázorniť graficky. Z týchto schém ihneď vidíme, kto komu zodpovedá za svoju činnosť. Pokúste sa nakresliť Váš rodokmeň tak, aby zo schémy bolo vidieť jednotlivé generačné úrovne.
6. Pracovný list –kvíz

Personalna_cinnost_podniku.htm

3. ročník

MENO AUTORA: Ing. Monika Končulová

Metodický list

Predmet:	Ekonomika		
Ročník:	tretí		
Tematický celok:	Odbytová činnosť podniku /12/		
Podtémy:	Marketing, podstata, pojem, vývoj marketingu, stratégie marketingu, marketingové nástroje, výrobná politika, kontraktčná, distribučná a výrobná politika,		
Špecifické ciele:	Kognitívny- objasniť pojmy, členenia a odlišnosti, ilustrovať ich na konkrétnych príkladoch Afektívny – prezentovať a obhájiť vlastný názor na problematiku marketingu, jeho stratégie Psychomotorický cieľ – zostrojiť a objasniť životnú krivku výrobu		
Kľúčové kompetencie:	Podporovať využívanie IKT v ekonomike, podporovať kooperáciu, rozvíjať tvorivosť a kritické myslenie, vytvárať a obhájiť vlastný názor, vymedziť pojmy a javy..		
Medzipredmetové vzťahy:	Odborný výcvik		
Požiadavky na zručnosti žiakov v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, pripojením na internet		
Požiadavky na zručnosti učiteľa v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, dataprojektorom, pripojením na internet, MS Office, Windows, Hot Potatoes		
počet minút	činnosť	pomôcky	metódy a formy
5 min.	Motivácia	Riešte ukážku	Motivačná demonštrácia a rozhovor
15 min.	Expozícia nového učiva	Učebnice, zošity, PC, prípadne notebook, prezentácia PowerPoint	Výklad učiteľa a zápis osnovy na tabuli
20 min	Práca s internetom	PC, prípadne notebook s pripojením na internet	Práca v dvojiciach
5 min.	Fixácia a zhrnutie učiva	Pracovný list	Samostatná práca

Motivácia: ukážka

Vložte do tabuľky odberateľov a dodávateľov

výrobca topánok		VÝROBCA KOŽE	
výrobca múky		výrobca chleba	
výrobca mlieka		maloobchod	
maloobchod		veľkoobchod	
maloobchod		obyvateľstvo	
diváci		kino	
základná škola		stredná škola	
stredná škola		zamestnávateľia	

Objasňovanie učiva:

Vybrané nástroje marketingovej komunikácie a budovanie pozitívneho imidžu školy a školského zariadenia

NÁVRH PLAGÁTU NA DEŇ OTVORENÝCH DVERÍ – NÁSTROJ NA POSILNENIE IMIDŽU ŠKOLY

Odborný výcvik III M
Ing. Monika Končulová

Reklama

- História reklamy
- Knihťlač
- Prostriedky reklamy
- Význam a funkcie
- Čo je pri reklame dôležité?
- Pravda v reklame
- Komerčnosť médií
- Média na Slovensku
- Etika reklamy a arbitrážna k
- Analýza súčasnosti
- Záver

Marketing

Je podnikateľská filozofia zameraná na riadenie podniku s cieľom uspokojiť zákazníka.

Cieľ marketingu: je dostať 1. správny výrobok

2. v správnom čase

3. na správne miesto

4. v správnej kvalite

5. za správnu cenu

6. správnemu spotrebiteľovi

Vznik marketingu – vzniká so vznikom trhu, kde sa stretávajú tri základné zložky: dopyt, ponuka a cena.

Vývoj marketingu:

1. Primitívny marketing – 1850-1920, vyniká nástupom priemyselnej revolúcie, ktorá je spojená v rozvojom výroby. Vyrába sa veľa, predaj viazne. Výrobcovia chcú predať, robia primitívnymi metódami prieskum trhu.

2. Masový – 192-1940, rozvíja sa konkurencia. Výrobcovia ak chcú sa na trhu presadiť začínajú pri prieskume trhu využívať **matematicko-štatistické metódy**. Tieto metódy sa zavádzajú masovo.

3. Diferencovaný marketing – 1950-1960, je obdobie po 2. Svetovej vojne, kde Európa bola vojnou zničená, musí obnoviť hospodárstvo, ale Amerika pokračuje v rozvoji výroby, pretože vojna ju veľmi nezasiahla. Preto sa marketing diferencoval, lebo potreby ľudí v Európe a v Amerike boli rozdielne.

4. Integrovaný marketing 1960-1980 – v tomto období prudko sa rozvíja **vedecko-technický pokrok** - zavádza sa moderná technika, silnie medzinárodná konkurencia. Podnikatelia si uvedomujú, že presadiť sa môžu len keď zavedú moderné technológie, budú využívať **tvorivosť, tímovosť a zodpovednosť ľudí**. Všetky tieto požiadavky sa spájajú, čiže integrujú.

5. Medzinárodný marketing – po roku 1990 – je charakterizovaný:

- vysokým stupňom delby práce
- špecializáciou a koncentráciou výroby
- rozvojom robotizácie a prístrojov s umelou inteligenciou

6. Futuristický marketing – sú to predstavy o nových výrobkoch, technológiách

Marketingové stratégie

Marketingová stratégia je dlhodobá koncepcia podniku v oblasti marketingu, ktorej cieľom je:

- 1. Spokojnosť zákazníka**
- 2. Získanie výhod v konkurenčnom boji**

Poznáme tieto stratégie:

A. Základné

1. Obranná stratégia – podnik uvádza nové výrobky na trh s cieľom udržať rovnaký podiel na ňom a ekonomickú stabilitu firmy.
2. Rozvojová stratégia – jej cieľom je zvýšenie odbytu .
3. Útočná stratégia – zvyšovanie odbytu zabezpečuje cez zvyšovanie úsilia predat' a cez zavádzanie nových výrobkov.
4. Stratégia silného výrobku – podnik sa sústreďí na jeden výrobok/ japonská stratégia.
5. Stratégia diery – podnik má ekonomické problémy a snaží sa vhodne uplatniť v segmente trhu uplatňovaním predností svojej firmy.

B. Doplnkové

1. Stratégia diferenciácie produktu – ponúkať jedinečný tovar, poskytovať doplnkové služby, využívať psychol. metódy na ovplyvnenie zákazníka.
2. Stratégia minimálnych nákladov - cieľom je zabezpečiť maximálny zisk.
3. Stratégia trhovej orientácie - využíva nízku konkurenciu, vysokú ziskovosť.

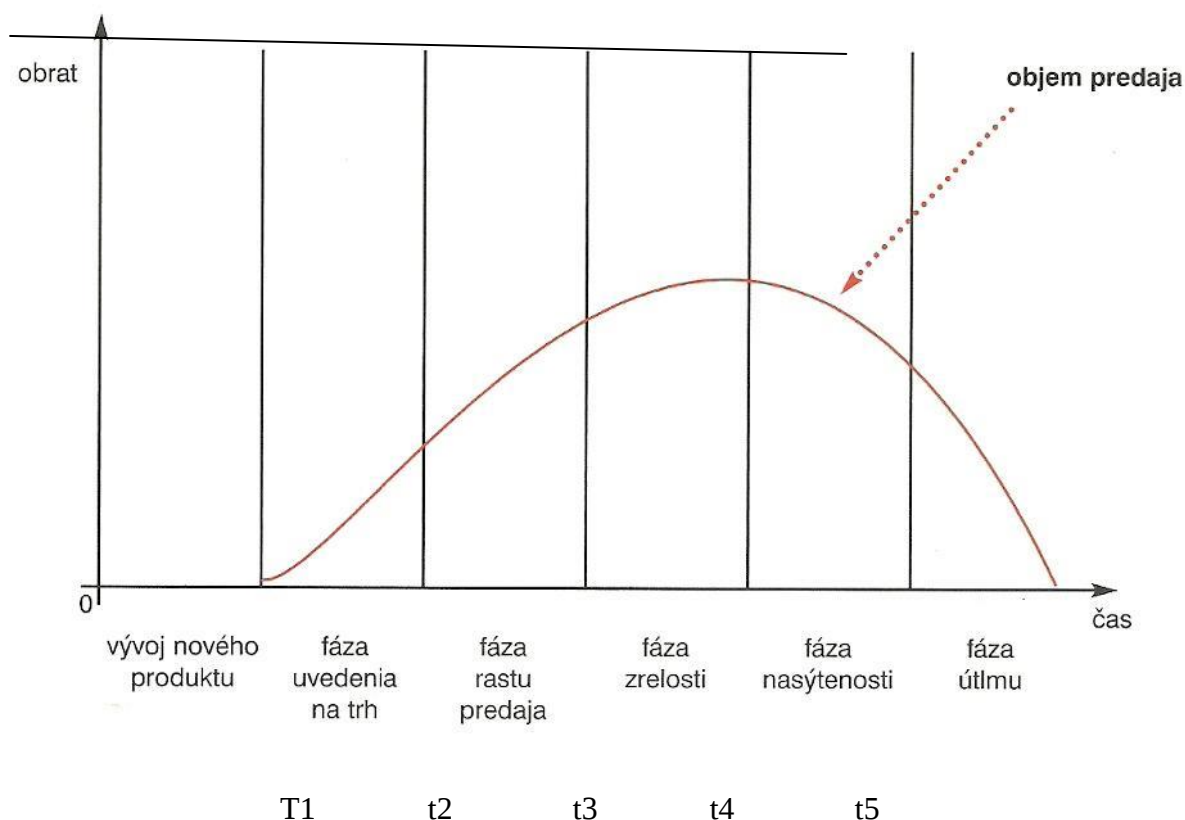
Podniky sa zameriavajú na hierarchiu strategických cieľov takto:

1. Základné ciele - napr. uplatnenie marketingového mixu
2. Čiastkové ciele – orientujú sa na určitú oblasť činnosti podniku
3. Ciele funkčných oblastí – napr. celého marketingu
4. Vrcholové ciele podniku
5. Podniková politika – napr. pestovanie imidžu firmy
6. Identita podniku - odlišnosť od iných výrobcov
7. Účel podniku

Marketingový mix

- Je súbor nástrojov a spôsobov, ktorými chceme dosiahnuť lepšie uvedenie výrobku na trhu. Patrí k nemu: sortiment, dizajn, obal, cena, reklama, distribúcia, technika predaja.

1. Sortiment- je súbor produktov, podľa druhov, značiek, modelov a veľkosti. Každý výrobok má svoju životnosť, ktorú vyjadrujeme krivkou životnosti výrobku.

- v čase t1-t2 stúpa predané množstvo výrobkov,
- v čase t4 sa predáva maximum výrobkov,
- v čase t5 nastáva pokles predaja výrobkov náklady na reklamu sú najvyššie pri uvádzaní výrobku na trh. t.j. v čase t1 a v čase t3-t4, v čase t5 chceme dosahovať rovnaký zisk.

Sortiment má:

1. Hĺbku- množstvo kusov predaných v rámci jedného modelu
2. Šírku- množstvo predaných druhov výrobkov /práčky, žehličky, fény/

2. Dizajn- je vytvorenie estetického dojmu, ktorý rozhodne či si výrobok kúpime alebo nie.

- má zahŕňať nielen vonkajšiu stránku výrobku ale aj jeho zloženie.
- je výsledkom ekonomických, technických, estetických hľadísk.

3. Reklama- je platená forma prezentácie výrobku. Musí plniť:

- výchovnú funkciu
 - musí byť pravdivá
 - musí byť zámerná a plánovitá

Typy reklám:

- Prvotná: zameraná na predaj tovaru
- Výberová: propaguje určitú značku
- Inštitucionálna- propaguje určitého výrobcu

Reklama pôsobí: zrak, sluch, čuch, hmat, (najvýhodnejšie je ak pôsobí naraz viacerými receptorami)

Reklama môže byť:

- Krátkodobá
- Strednodobá- do 1 roka
- Dlhodobá- nad 1 rok

Hodnotenie reklamy:

- Výška nákladov
- Rýchlosť odozvy zákazníkov
- Ovládnutie trhu
- Naliehavosť reklamy na pôsobenie na zákazníka
- Názornosť reklamy

4. Obal- je vonkajší materiál, ktorý zvyšuje predajnú spôsobilosť výrobku. Delí sa:

- Prepravný obal- odolný voči nárazu
- Obchodný- zvyšuje prepravnú a skladovaciu spôsobilosť
- Spotrebiteľský- plní estetickú, informačnú a manipulačnú funkciu

Funkcie obalu:

- Ochrana tovaru
- Zvýšenie predajnej a skladovacej spôsobilosti tovaru
- Zmyslenie predajnej spôsobilosti

Na obale musí byť uvedená norma s číselným kódom, názov výrobku, dátum výroby, obsah, zloženie, použitie.

5. Technika predaja: je schopnosť presvedčiť zákazníka, aby si výrobok kúpil.

Vyžaduje si:

1. dobrú komunikatívnosť predavača so zákazníkom
2. znalosť konkurenčného prostredia
3. stanovenie ceny

Cena by mala vyjadrovať hodnotu výrobku. Vplyvom dopytu a ponuky však kolíše okolo hodnoty.

6. Distribúcia- je presun výrobku od výrobcu k spotrebiteľovi. Pri distribúcii môže vzniknúť:

- a) nesúlad v kvantite
- b) nesúlad v sortimente

- uskutočňuje sa distribučnými kanálmi, ktoré poznáme:

1. výrobca- spotrebiteľ
2. výrobca- veľkoobchod- spotrebiteľ
3. výrobca- veľkoobchod- maloobchod- spotrebiteľ
4. výrobca- dealer- spotrebiteľ

Najvýhodnejší kanál je najkratší.

Marketing ako zákl. metóda presadenia výrobku na trhu skladá sa zo 4 fáz:

1. koncepcná fáza- predstavuje nápad, prípadne inováciu.
2. analytická fáza- analyzuje trh z hľad. veľkosti, výkonnosti, segmentácie a dynamiky.
3. realizačná fáza- zameriava sa na sortiment, obal, dizajn, cenu, reklamu distribúciu a techniku predaja.
4. spätná väzba- ako sa tovar presadil na trhu.

Podnikateľské filozofie:

1. výrobná- začiatok 20.str. prevaha dopytu nad ponukou určuje postavenie na trhu má výrobca, čo sa prejavuje v pasívnom vzťahu k spotrebiteľovi

2. výrobná- pokračuje prevaha dopytu nad ponukou

- vytvára sa skupina ľudí, kt. zaplatia akékoľvek ceny, aby si kúpili výnimočné výrobky

- cieľ: vyrábať kvalitné výrobky

3. predajná- vyrovnáva sa dopyt s ponukou

- životná úroveň spotrebiteľa sa zvyšuje, začínajú ho ovplyvňovať aj nechcené faktory /reklama/

- cieľ výrobcu predať vyrobené

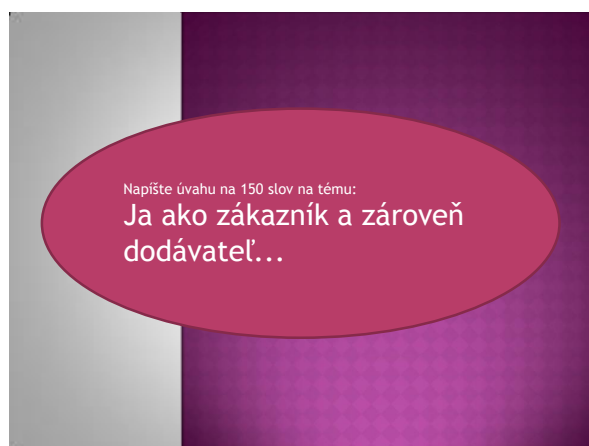
4. marketingová- výrobcovia si uvedomujú, že sa musia orientovať na potreby zákazníka

- cieľ výrobcov: vyrábať predajné

Kontrakčná politika a obchodné podmienky - Kontrakčná politika je obchodná politika, ktorej cieľom je mať výrobky za najvýhodnejších podmienok. Jej výsledkom je **kúpno-predajná zmluva**, ktorá obsahuje tieto **obchodné podmienky**.

- Identifikačné údaje účastníkov
- Objednávanie tovaru /množstvo, DPH, balenie, dodacie lehoty, spôsob prepravy../
- **Cena** – výrobcovia musia oznámiť ceny v cenníkoch, ktoré sa pravidelne aktualizujú.
Pri predaji výrobkov do zahraničia sa ceny prepočítavajú kurzom NBS platným v deň uskutočnenia predaja. Keďže kurzy sa menia v deň úhrady vznikajú kurzové rozdiely.
- **Spôsob platby môže byť:**
Pri osobnom prevzatí
V lehote splatnosti faktúry
Platba na dobierku
Prostredníctvom služby tatrapay v režime on – line
- **Práva a povinnosti účastníkov**
Popíšu sa sankcie za nedodržanie zmlúv, stratu tovaru, alebo jeho poškodenie.
- **Záručné lehoty a reklamácie**
Záručné lehoty sú 2 ročné s výnimkou výrobkov nakúpených so zľavou. Reklamovať možno tovar len v originálnom balení s faktúrou a to vtedy ak poškodenie nebolo spôsobené zákazníkom. Ak je reklamácia opodstatnená spíše sa reklamačný záznam. Môže nastať výmena tovaru, vrátenie peňazí, resp. Oprava výrobku bezplatne.
- **Záručný a pozáručný servis záručný je bezplatný, pozáručný si financuje zákazník sám.**
- **Preprava** – vlastná, alebo cudzia: Cudzia môže byť: letecká vodná, kamiónová, železničná a potrubná.
- **Záverečné ustanovenia** – pozdravy, dátumy, pečiatky

Upevňovanie učiva:

Odbytova_cinnost_podniku.htm

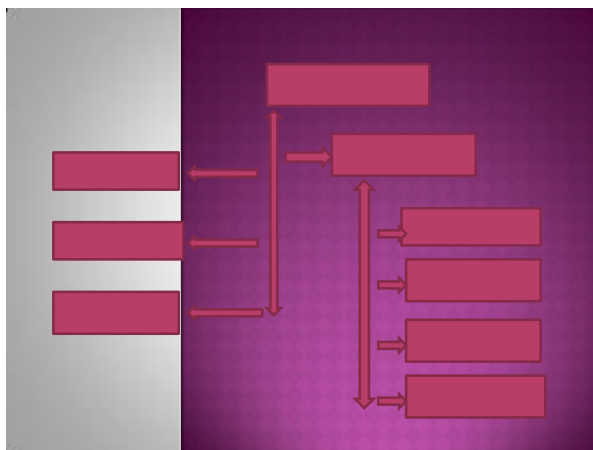
3. ročník

MENO AUTORA: Ing. Monika Končulová

Metodický list

Predmet:	Ekonomika		
Ročník:	tretí		
Tematický celok:	Riadenie podniku /10/		
Podtémy:	Manažment, manažérske funkcie: plánovanie, organizovanie, regulovanie, kontrolovanie, rozhodovanie. manažment ako proces, profil manažéra, štýly vedenia, štýly podľa podielu vedúceho na riadení.		
Špecifické ciele:	Kognitívny- objasniť pojmy, členenia a odlišnosti, ilustrovať ich na konkrétnych príkladoch Afektívny – prezentovať a obhájiť vlastný názor na problematiku manažmentu ako procesu riadenia i osobnosti manažérov Psychomotorický cieľ – zostrojiť a objasniť vzťahovú a informačnú podstatu riadenia		
Kľúčové kompetencie:	Podporovať využívanie IKT v ekonomike, podporovať kooperáciu, rozvíjať tvorivosť a kritické myslenie, vytvárať a obhájiť vlastný názor, vymedziť pojmy a javy..		
Medzipredmetové vzťahy:	Odborný výcvik		
Požiadavky na zručnosti žiakov v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, pripojením na internet		
Požiadavky na zručnosti učiteľa v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, dataprojektorom, pripojením na internet, MS Office, Windows, Hot Potatoes		
počet minút	činnosť	pomôcky	metódy a formy
5 min.	Motivácia	Papier, pero	Motivačná demonštrácia a rozhovor
15 min.	Expozícia nového učiva	Učebnice, zošity, PC, prípadne notebook, prezentácia PowerPoint	Výklad učiteľa a zápis osnovy na tabuli
20 min	Práca s internetom	PC, prípadne notebook s pripojením na internet	Práca v dvojiciach
5 min.	Fixácia a zhrnutie učiva	Pracovný list	Samostatná práca

Motivácia: znázorníte organizačnú schému podniku ak je dané: Výrobný riaditeľ je podriadený vrcholovému manažérovi firmy a zároveň je nadriadený technikovi, technologovi a dvom majstrom. Manažér firmy riadi ekonóma, účtovníčku a správcu majetku. Vid' príloha:

Objasňovanie učiva:

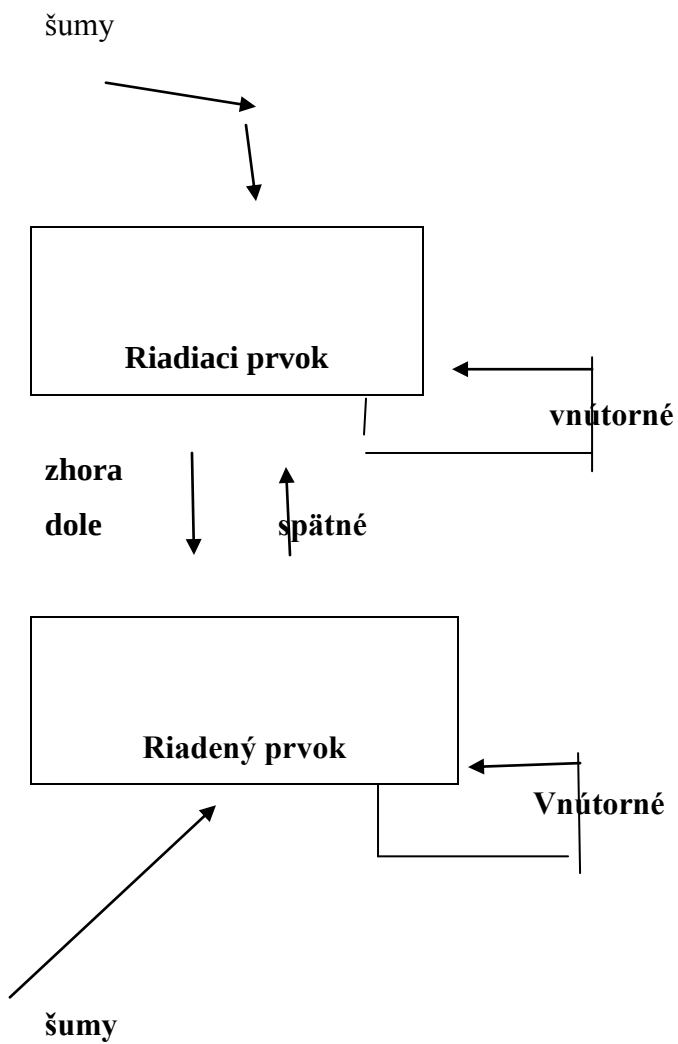

Manažment

Manažment pochádza zo slova manage = viesť, riadiť. Rozdiel je v tom, že **riadenie** sa spája s príkazovou ekonomikou, kým **manažment** s trhovou ekonomikou.

Manažment je založený na troch podstatách:

- **Vzťahová podstata**- vychádza z predpokladu, že riadenie je vzťah medzi riadeným a riadiacim prvkom.
- **Informačná podstata** Medzi riadiacim a riadeným prvkom prechádzajú informácie.: zhora nadol, vonkajšie tzv. šumy, vnútorné a spätné informácie.

- **Sociálno ekonomická podstata** –riadenie je proces, ktorý sa uskutočňuje len medzi človekom a človekom. Stroj len vykonáva pokyny človeka, chýba mu sociálny rozmer.

Manažment má dve podoby: Funkčnú predstavuje proces riadenia a

Inštitucionálnu, ktorá predstavuje jednotlivých manažérov

Manažment ako proces má päť funkcií: plánovanie

organizovanie

regulovanie

kontrola

rozhodovanie

1. Plánovanie

Je činnosť zameraná na:

1. stanovenie cieľa

Cieľ je budúci stav, ktorý chceme dosiahnuť. Musí byť:

- časovo ohraničený
- presne vymedzený
- merateľný

2.určenie prostriedkov na dosiahnutie cieľa a/ materiálne

b/ osobné

c/ kapacitné

d/ finančné

3. určenie spôsobov na dosiahnutie cieľa /spôsoby sú kombinácie prostriedkov/

2. Organizovanie je zavádzanie vzťahov medzi prvky riadenia

Jeho cieľom je:

- odstrániť chaos
- vytvoriť hierarchické vzťahy
- vytvoriť synergický efekt –celok je viac ako súčet jeho častí= napr. človek komplet, ruka sama/
- je prvkom zabezpečujúcim stabilitu

3. Regulovanie jeho cieľom je zabezpečiť plynulý chod systému.

Odstraňovať odchýlky a prekážky a zabezpečiť, aby sa plnili stanovené ciele. V podnikoch reguláciu zabezpečuje dispečer.

4. Kontrola – je hodnotenie javov a procesov, ktoré sa už uskutočnili, uskutočňujú, alebo budú uskutočňovať.

V poslednom prípade kontrolujeme pripravenosť na plnenie cieľov.

Je účinná ak:

- Kontrolór má dostatok presných včasných a úplných informácií
- Má presne stanovené kritéria hodnotenia
- Má schopnosť zistiť príčiny odchýlok

Úlohy kontroly:

- Zistiť skutočný stav
- Porovnať ho s plánovaným
- Vyvodiť záver

Druhy kontroly:

- Predbežná – kontroluje pripravenosť na splnenie úloh
- Priebežná – kontroluje priebeh činnosti
- Výsledná – uskutočňuje sa po realizovaní činnosti, hodnotí výsledky

Kontrolu vykonávajú:

Profesionálni kontrolóri

Vedúci jednotlivých úsekov

Samokontrola – vykonáva ju každý výkonný pracovník sám voči sebe

5. Rozhodovanie – je výber najvhodnejšieho riešenia**Vedenie ľudí:**

je nielen bezprostredné pôsobenie vedúceho na podriadených, ale i vytváranie im vhodných pracovných podmienok.

Spôsoby vedenia:

- osobným príkladom – svojimi vlastnosťami, konaním, vystupovaním pôsobí na podriadených.
- nepriamym pôsobením – stimuluje podriadených, motivuje ich správanie, konanie.
- priamym spôsobom – dáva úlohy, príkazy a nariadenia.

Zásady správneho vedúceho:

- Dôveruje v schopnosti podriadených
- Vypočuje ich
- Problémy rieši hneď pri vzniku
- Jeho pokyny sú stručné, jednoznačné, zrozumiteľné
- Umožňuje seberealizáciu pracovníkom
- Kontroluje pracovníkov

Štýly vedenia:

1. Byrokratický štýl – zdôrazňuje formálne vzťahy

- vyžaduje disciplínu, kontroluje
- najčastejšia metóda je prikazovanie

Má svoje opodstatnenie v kritických a mimoriadnych situáciách

2. Nebyrokratický štýl – preferuje neformálne vzťahy

- podporuje aktivitu podriadených
- vytvára tvorivú atmosféru
- pôsobí na podriadených motiváciou
- mal by sa uplatňovať bežne

Podľa podielu vedúceho na riešení problémov poznáme:

1. **Autoritatívny štýl** – vedúci presadzuje svoje názory, uznáva len postup zhora nadol.

2. **Demokratický štýl** – vypočuje mienku podriadených a vyvodí záver, ktorému sa všetci dobrovoľne podriadia /hlasovaním/.

3. **Liberálny štýl** – vedúci sa vyhýba rozhodovaniu a ponecháva ho na kolektív, má nízku autoritu.

4. **Participatívny štýl** – vedúci rozhoduje spolu s pracovníkmi na základe kompetencií /poradí sa s tými, čo danej problematike najlepšie rozumejú/.

Výber pracovníkov:

Je dôležitou činnosťou personálnych manažérov.

Výber sa uskutočňuje v dvoch fázach:

1. Vyhľadávanie

2. Vlastný výber

Vyhľadávanie môže byť: a/ **z interných zdrojov** – presúvaním pracovníkov v rámci podniku

b/ **z externých zdrojov** – získavanie pracovníkov z iných podnikov, absolventov škôl, z úradov práce, ..

Vlastný výber sa skladá z: **predbežnej selekcie a pohovoru**

Predbežná selekcia je výber na základe nami zvolených kritérií /vzdelanie, prax/.

Pohovor môže byť vo forme osobného dialógu, alebo testov psychologických, zručnosti, fyzických.

Zohľadňujú sa referencie a motivačné listy.

Hodnotenie pracovníkov

Vedúci pracovník zhodnotí napr. kladné stránky a až potom negatíva svojich pracovníkov.

Cieľom je objektívne posúdenie schopnosti a vlastností zamestnancov. Nemalo by byť len kritikou, poučovaním, prípadne poukázaním na nedostatky.

Metódy:

- Ústne hodnotenie
- Písomné hodnotenie
- Porovnávanie pracovníka s inými pracovníkmi
- Porovnávanie pracovníka s kritériami, ktoré mal dosiahnuť

Osobnosť manažéra

Manažér je riadiaci pracovník ktorý má:

1. Odborné spôsobilosti
2. Charakterové a vôľové vlastnosti
3. Schopnosť viesť ľudí
4. Komunikačné zručnosti
5. Organizačné zručnosti
6. Systematickosť

V minulosti boli funkcie manažérov a vlastníka spojené. Baťa bol vlastník obuvníckej firmy, ktorú sám riadil. V súčasnosti sa oddelili funkcie vlastníka a manažéra. Vlastník chce mať zisk a manažér realizuje svoje predstavy aby splnil ciele vlastníka.

Manažérov členíme:

1. prvej línie: majstri – sú v priamom kontakte s výkonnými pracovníkmi
2. strednej línie: vedúci útvarov – riadia svoj úsek
3. vrcholoví manažéri : zastupujú vlastníkove záujmy

Podľa činnosti, ktorú vykonávajú manažérov členíme:

1. univerzalisti: majster, vedúci úsekov...
2. špecialisti: zaoberajú sa len jednou činnosťou (financiami, pracovníkmi, zásobovaním..)

Manažéri vykonávajú tieto manažérske funkcie:

- plánovanie
- organizovanie
- regulovanie
- kontrola
- rozhodovanie

Osobnosť manažéra mala by byť vybavené týmito vlastnosťami:

- Iniciatívnosť
- Samostatnosť
- Rozvážnosť
- Cieľavedomosť
- Zodpovednosť
- Zásadovosť
- Disciplinovanosť
- Vytrvalosť
- Optimistický ladený
- Má fantáziu
- Citová vyrovnanosť

Tieto predpoklady získavajú manažéri, výchovou, vzdelávaním, sebaovládaním. Manažéri v podniku vytvárajú podnikovú kultúru.

PODNIKOVÁ KULTÚRA JE SÚHRN NORIEM A HODNOT KTORÉ UZNÁVAJÚ MANAŽÉRI.

Zásady manažérskej kultúry sú:

- Dokonalosť vo svojej profesii
- Zdvorilosť a ochota
- Plnenie sľubov
- Stručný v komunikácii
- Vlastné morálne hodnoty

Výchova manažérov:

Manažéri sa nerodia ale stávajú sa počas svojho života.

1. **Prípravná etapa:** je obdobie získavania teoretických vedomostí a praktických zručností.
2. **Uchytenie sa:** nástup do praxe, riešenie prvých úloh, zažívanie úspechov i prehier.
3. **Rozvoj osobnosti:** obdobie od 25-50 rokov života
 - pracovník je poverený manažérskymi funkciami.
 - osvojuje si návyky, podnikovú kultúru a postupne sa stáva autoritou , rastie odborne aj osobnostne.
4. **Ústup z funkcie:** starší manažéri sa správajú rutinérsky, nechcú podporovať nové zmeny a tak sa stávajú brzdou vo firme.
 - mali by vedieť sami odísť.

V niektorých podnikoch majú **ROTÁCIU MANAŽÉROV**- je to systém striedania manažérov na rôznych postov. Manažéri by mali neustále zvyšovať kvalifikáciu, zúčastňovať sa na stážových pobytoch v zahraničí a tak isto na rôznych výcvikových sústredueniach.

Upevňovanie učiva: pracovný list – test

Riadenie_podniku.htm

<http://testy.euroekonom.sk/testy/manazment/test-manazment-9-otazok/>

3. ročník

MENO AUTORA: Ing. Monika Končulová

Metodický list

Predmet:	Ekonomika		
Ročník:	tretí		
Tematický celok:	Kontrola /6/		
Podtémy:	Kontrola pojem, význam, druhy kontroly, požiadavky na výkon kontrolnej činnosti, kontrolné orgány, fázy kontroly.		
Špecifické ciele:	Kognitívny- objasniť pojmy, členenia a odlišnosti, ilustrovať ich na konkrétnych príkladoch Afektívny – prezentovať a obhájiť vlastný názor na problematiku kontrolnej činnosti a osobnosti kontrolóra Psychomotorický cieľ – znázorniť graficky vlastné výchovnovzdelávacie výsledky na SOŠ, analyzovať ich a navrhnúť opatrenia na ich zlepšenie		
Kľúčové kompetencie:	Podporovať využívanie IKT v ekonomike, podporovať kooperáciu, rozvíjať tvorivosť a kritické myslenie, vytvárať a obhájiť vlastný názor, vymedziť pojmy a javy..		
Medzipredmetové vzťahy:	Odborný výcvik		
Požiadavky na zručnosti žiakov v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, pripojením na internet		
Požiadavky na zručnosti učiteľa v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, dataprojektorom, pripojením na internet, MS Office, Windows, Hot Potatoes		
počet minút	činnosť	pomôcky	metódy a formy
5 min.	Motivácia	Tabuľka, kalkulačka	Motivačná demonštrácia a rozhovor
15 min.	Expozícia nového učiva	Učebnice, zošity, PC, prípadne notebook, prezentácia PowerPoint	Výklad učiteľa a zápis osnovy na tabuli
20 min	Práca s internetom	PC, prípadne notebook s pripojením na internet	Práca v dvojiciach
5 min.	Fixácia a zhrnutie učiva	Pracovný list	Samostatná práca

Motivácia: v minulom mesiaci ste vykonali kontrolu v školskej jedálni a zistili ste tieto údaje:

položky plánu	merná jednotka	plán	skutočnosť	plnenie
spotreba čistiacich prostriedkov	Eurá	100	150	
spotreba mäsa	kg	6000	5950	
inventár /taniere, poháre	ks	500	480	
odmeny pracovníkov	eurá	320	350	

Ukončíte kontrolu:

1. vyhodnoťte plnenie úloh v percentách
2. analyzujte príčiny a dôsledky skutočného javu
3. navrhnete opatrenia na zlepšenie plnenia plánu

Objasňovanie učiva:

Kontrola

Pojem kontrola je prevzatý z anglického "to control", kde má veľa významov, napr.: 1. viesť, riadiť, regulovať, 2. vládnuť, spravovať, 3. obsluhovať, ovládať, kontrolovať.

V angličtine sa používa aj vo význame riadenie procesov v reálnom čase napr. „productioncontrol, controloftechnologicalprocesses“.

V poňatí manažmentu je kontrola chápaná ako sústavné monitorovanie a kritické hodnotenie javov a procesov, ktoré nastali, nastávajú, alebo nastanú v budúcnosti a ich korigovanie do želaného smeru. Zmysel kontroly nie je obyčajné hľadanie vinníkov nežiaduceho stavu alebo vývoja, ich riešenie a likvidácia nedostatkov, ale aj v jej preventívnom vplyve na predchádzanie negatívnych javov a dosahovanie lepších výsledkov. Kontrolu možno definovať ako dohľad, ktorý uskutočňujú osoby poverené vykonávaním

úloh. Napr. výrobný manažér, poverený riadením výroby má povinnosť kontrolovať javy a procesy súvisiace s výrobou. Môže vykonávať kontrolu priamo, tzn. že kontroluje dané procesy sám, alebo nepriamo, tzn. že môže v niektorých prípadoch právomoc kontrolovať delegovať na podriadených pracovníkov.

Základné členenie kontrolných procesov spočíva v delení na:

a) vnútornú (internú) kontrolu

Vnútorná kontrola je iniciovaná vnútornými štruktúrami organizácie, je realizovaná spravidla riadiacimi pracovníkmi alebo pracovníkmi, ktorí sú ku kontrole riadiacimi pracovníkmi zmocnení.

b) vonkajšiu (externú) kontrolu

Hoci organizácia vystupuje ako samostatný, suverénny subjekt, musí v mnohých prípadoch strpieť kontrolu realizovanú subjektmi stojacimi mimo organizáciu (externá kontrola), tá môže mať v podstate dvojaký pôvod:

zmluvné požiadavky - organizácia sa v súvislosti so svojimi zámermi zaviazala, že umožní externým subjektom preveriť určité skutočnosti týkajúce sa jej činnosti alebo výsledkov.

zákonné požiadavky – zo zákonov vyplýva oprávnenie, spravidla štátnych orgánov, vykonávať vybrané kontrolnej činnosti, napríklad kontrolu skutočností súvisiacich s daňovým priznaním.

Kontrola – je jednoducho hodnotenie javov a procesov, ktoré sa už uskutočnili, uskutočňujú, alebo budú uskutočňovať. V poslednom prípade kontrolujeme pripravenosť na plnenie cieľov.

Je účinná ak:

- Kontrolór má dostatok presných včasných a úplných informácií
- Má presne stanovené kritéria hodnotenia
- Má schopnosť zistiť príčiny odchýlok

Úlohy kontroly:

- Zistiť skutočný stav
- Porovnať ho s plánovaným
- Vyvodiť záver

Druhy kontroly:

- Predbežná – kontroluje pripravenosť ne splnenie úloh
- Priebežná – kontroluje priebeh činnosti
- Výsledná – uskutočňuje sa po realizovaní činnosti, hodnotí výsledky

Kontrolu vykonávajú:

Profesionálni kontrolóri

Vedúci jednotlivých úsekov

Samokontrola – vykonáva ju každý výkonný pracovník sám voči sebe

Upevňovanie učiva:

Pracovný list - test

Kontrola.htm

3. ročník

MENO AUTORA: Ing. Monika Končulová

Metodický list

Predmet:	Ekonomika		
Ročník:	tretí		
Tematický celok:	Banková sústava /22/		
Podtémy:	Miesto a úloha bánk v ekonomike, banková sústava, Úlohy centrálnej banky, pasívne operácie bánk, aktívne operácie bánk, elektronické bankovníctvo, výhody a nevýhody rôznych foriem platieb v zahraničí, úverová zmluva, postup získania úveru, rating, poistenie, funkcie poistenia, pojmy v poisťovníctve, formy poistenia.		
Špecifické ciele:	Kognitívny- objasniť pojmy, členenia a odlišnosti, ilustrovať ich na konkrétnych príkladoch Afektívny – prezentovať a obhájiť vlastný názor na problematiku získavania a splácania úverov /Psychomotorický cieľ – nakresliť schému kontokorentného úveru		
Kľúčové kompetencie:	Podporovať využívanie IKT v ekonomike, podporovať kooperáciu, rozvíjať tvorivosť a kritické myslenie, vytvárať a obhájiť vlastný názor, vymedziť pojmy a javy..		
Medzipredmetové vzťahy:	Odborný výcvik		
Požiadavky na zručnosti žiakov v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, pripojením na internet		
Požiadavky na zručnosti učiteľa v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, dataprojektorom, pripojením na internet, MS Office, Windows, Hot Potatoes		
počet minút	činnosť	pomôcky	metódy a formy
5 min.	Motivácia	Obálky s pojмами	Motivačná demonštrácia a rozhovor
15 min.	Expozícia nového učiva	Učebnice, zošity, PC, prípadne notebook, prezentácia PowerPoint	Výklad učiteľa a zápis osnovy na tabuli
20 min	Práca s internetom	PC, prípadne notebook s pripojením na internet	Práca v dvojiciach
5 min.	Fixácia a zhrnutie učiva	Pracovný list	Samostatná práca

Motivácia: skupinky žiakov dostanú obálky s pojмами z oblasti bankovníctva. Ich úlohou je v určitom vymedzenom čase hľadať k slovám opozitá. Najúspešnejšia skupina dostane jedničku.

Objasňovanie učiva:

Banková sústava

Miesto a úloha bánk v ekonomike

Rozvinutá banková sústava je nevyhnutnou súčasťou vyspelej trhovej ekonomiky. Je vždy dvojstupňová:

- **Prvý stupeň** – tvorí emisná banka (centrálna, ústredná). Emisná banka sa nazýva aj bankou bánk a bankou štátu.

Hlavné úlohy centrálnej banky sú:

- ✓ zabezpečiť stabilitu – to je najhlavnejšia úloha
- ✓ riadi menovú politiku
- ✓ vydáva bankovky, mince a udržiava peňažný obeh
- ✓ riadi a koordinuje činnosť ostatných bánk (má nad nimi dozor)
- ✓ zabezpečuje medzinárodný platobný styk
- ✓ vykonáva pokladničné plnenie ŠR

- **Druhý stupeň** – tvoria všetky ostatné banky. U nás sú to:

- ✓ obchodné banky inak aj komerčné
- ✓ sporiteľne
- ✓ banky so špeciálnymi funkciami (u nás sú banky väčšinou univerzálne)

Hlavnou úlohou bánk je sprostredkovanie dočasne uvoľneného kapitálu tým, čo ho práve potrebujú. Takéto sústreďovanie predstavuje pre banku zdroj, pasíva – operácie nazývame **pasívnymi operáciami**. Tu banka vystupuje ako dlžník a svojim veriteľom vypláca dlžnícky úrok. Tento sústredený kapitál používa na poskytovanie úverov FO a PO. Hovoríme im **aktívne operácie**. Banka tu vystupuje ako veriteľ a požaduje od svojich dlžníkov tzv. veriteľský úrok.

Pasívnymi operáciami si banka sústreďuje zdroje, s ktorými následne vykonáva svoju podnikateľskú činnosť. Tieto zdroje, ktoré tvoria tzv. bankové pasíva, sa skladajú z: vlastného kapitálu banky (asi 8 % pasív) – základné imanie, rezervy, nerozdelený zisk cudzieho kapitálu (asi 92 %) - ziskava prostredníctvom vkladov a pôžičiek. Formy sústreďovania cudzieho kapitálu:

VKLADY

1. V užšom zmysle slova:

- a) vklady na požiadanie** – to sú peniaze, ktoré ukladajú rôzni bankovní klienti na účet v banke a stále s nimi disponujú. Ich stav sa môže každodenne meniť.
- b) úsporné vklady** – sú peniaze uložené prevažne FO v banke spravidla na dlhší čas. Termín výberu nie je vopred stanovený tj. pre banku je to stabilnejší zdroj. PO musí urobiť záväzné prehlásenie, že peniaze nebude používať na dennodenné transakcie.
- c) termínované vklady** – sú vklady, pri ktorých sa bankovní klienti dobrovoľne zaviazujú k časovému obmedzeniu disponovať vkladom. Pre banku je to najstabilnejší cudzí zdroj.

2. V širšom zmysle slova:

- a) depozitné certifikáty** – sú alternatívou termínovaných vkladov. Sú to krátkodobé, pomerne stabilné zdroje. Majú formu obchodovateľného cenného papiera, ktorý sa vydáva na zaokrúhlenú sumu. Môže ich nakupovať akýkoľvek záujemca.
- b) bankové obligácie** – prostredníctvom nich si banka zabezpečuje väčšie množstvo dlhodobých peňažných zdrojov s istotou, že veriteľ neodstúpi. Nakupujú ich podnikateľské subjekty, občania a iné banky. Majú vlastne formu obchodovateľného dlžného cenného papiera.

Úročenie účtu – prevažná časť bežných účtov je úročená, podmienky sú stanovené v zmluve. Banka platí úrok vždy zo zostatku účtu.

Zrušenie účtu – zmluva o účte sa môže zrušiť z oboch strán, vždy písomnou formou. Zrušenie majiteľom nadobúda platnosť okamžite a zrušenie bankou vždy ku koncu kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom bola výpoveď doručená. Majiteľ má nárok na vyplatenie zostatku na účte v lehote do 4 rokov.

PÔŽIČKY

1. ziskava od emisnej (centrálnej) banky
2. ziskava od ostatných bánk

Aktívne operácie bánk

Dočasne uvoľnený kapitál banka používa pre svoje vlastné podnikanie – poskytovanie úverov. Banka tu vystupuje ako veriteľ a hovoríme o aktívnych bankových operáciách.

Podniky a úverové operácie bánk

Vo finančnom hospodárení nastáva veľmi často situácie, že podnik nemá dostatok financií a preto si musí požiť cudzie zdroje. Môže to urobiť prostredníctvom obchodných bánk. Banka mu poskytne úver, ktoré delíme z časového hľadiska na krátkodobé, strednodobé a dlhodobé.

1. krátkodobé úvery

a) kontokorentný úver – jeho základom je kontokorentný účet, ktorý je vedený v banke a je kombináciou vkladového a úverového účtu. Na účet prichádzajú príjmy a na druhej strane sa z neho uskutočňujú platby podniku. Ak sú výdavky vyššie tak ich banka pokryje tým, že sa z účtu stáva úver. Tento úver má však úverový limit, ktorý má podnikateľ dohodnutý s bankou. Tento úver banka poskytuje len hospodáriacim podnikom.

b) zmenkový úver – jeho základom je zmenka a podľa spôsobu použitia rozlišujeme rôzne druhy zmenkových úverov:

- **eskontný úver** – banka odkupuje od podnikateľa zmenku, čím mu poskytuje úver.
- **akceptačný úver** – banka zmenku neodkupuje, ale len poskytuje svoje meno ako záruku

c) lombardný úver – tento úver banka poskytuje na základe zástavy hnutelných vecí. Je stanovený pevnou sumou s presne vymedzenou lehotou splatnosti. Ak sa úver v dohodnutom termíne nesplatí, uplatní banka svoje nároky vyplývajúce zo záložného práva. Predmetom zástavy môžu byť tovary, cenné papiere, drahé kovy, pohľadávky a iné cennosti. Najrozšírenejší je lombardný úver na cenné papiere.

2. strednodobé úvery

Emisná pôžička – banka poskytuje tento úver PO tým, že odkúpi od podnikov ich dlhopisy. Môže pôsobiť ako sprostredkovateľ alebo priamo nákupca, čím poskytuje podniku úver.

3. dlhodobé úvery

a) úverový úpis – je to bankový úver, ktorý banky poskytujú na základe podpísanej písomnej záväzkovej listiny – úverového listu. Banka si preverí jeho úverovú spôsobilosť. Táto listina je dôkazom o pohľadávke, nie je však cenným papierom, čo je nevýhoda.

b) hypotekárny úver – je to úver poskytnutý bankou na zástavu nehnuteľností, pričom predmetom zástavy môžu byť aj nehnuteľnosti, ktoré ešte nie sú dokončené. Tento úver banky poskytujú na základe dokladov o vlastníctve nehnuteľností.

Upevňovanie učiva:

Podmienky hypotekárneho úveru	rodiny Novotných úver na rekonštrukciu bytu	rodina Šťastných úver na kúpu bytu
Výška úveru v eurách	7000 eur	50 000
Splatnosť v rokoch	5 rokov	30 rokov
Mesačná splátka	3720 eur	10 030 eur
Celkom zaplatené	?	?

Pracovný list -test

Kontrola.htm

<http://www.nbs.sk/ img/Documents/ Flash/kviz1/kviz1.html>

<http://www.nbs.sk/ img/Documents/ Flash/kviz2/kviz2.html>

4. ročník

MENO AUTORA: Ing. Monika Končulová

Metodický list

Predmet:	Ekonomika		
Ročník:	štvrtý		
Tematický celok:	Daňová sústava /18/		
Podtémy:	Dane a ich charakteristika, daňová sústava, základné daňové pojmy, daňové orgány, daň z príjmu FO, daň z príjmu Po, spotrebné dane, ostatné priame dane, daňové výkazy, štátny rozpočet,		
Špecifické ciele:	Kognitívny- objasniť pojmy, členenia a odlišnosti, ilustrovať ich na konkrétnych príkladoch Afektívny – prezentovať a obhájiť vlastný názor na daňovú politiku štátu Psychomotorický cieľ – nakresliť schému daňovej sústavy SR		
Kľúčové kompetencie:	Podporovať využívanie IKT v ekonomike, podporovať kooperáciu, rozvíjať tvorivosť a kritické myslenie, vytvárať a obhájiť vlastný názor, vymedziť pojmy a javy..		
Medzipredmetové vzťahy:	Odborný výcvik		
Požiadavky na zručnosti žiakov v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, pripojením na internet		
Požiadavky na zručnosti učiteľa v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, dataprojektorom, pripojením na internet, MS Office, Windows, Hot Potatoes		
počet minút	činnosť	pomôcky	metódy a formy
5 min.	Motivácia	Riešte úlohu v ukážke	Motivačná demonštrácia a rozhovor
15 min.	Expozícia nového učiva	Učebnice, zošity, PC, prípadne notebook, prezentácia PowerPoint	Výklad učiteľa a zápis osnovy na tabuli
20 min	Práca s internetom	PC, prípadne notebook s pripojením na internet	Práca v dvojiciach
5 min.	Fixácia a zhrnutie učiva	Pracovný list	Samostatná práca

Motivácia:

Vypočítajte daň z nehnuteľností - príjem obce

1. Občan Ján Motýľ je vlastníkom 2-izbového bytu v obci Dlhá Lúka. Podľa nariadenia obce má povinnosť priznať a zaplatiť daň z bytu. Obec svojim nariadením určila sadzbu vo výške 0,20 eura/m²/rok. Aká bude daňová povinnosť pána Motýľa voči obci ak byt, ktorý vlastní má podlahovú plochu vrátane pivníc 80 m².

2. Občan Dušan Hrčka má rovnako veľký byt v tej istej obci, ale má vek 72 rokov. Obec svojim nariadením znížila občanom starším ako 70 rokov daňovú povinnosť o 50 %. Vypočítajte akú daň z nehnuteľností zaplatí obci Dlhá Lúka v okrese Revúca pán Dušan Hrčka.

Objasňovanie učiva:

Daňová sústava

Základným príjmom štátu sú dane. Štát vyberá dane z:

1. Príjmov z podnikania
2. Pracovných príjmov obyvateľstva
3. Príjmov z kapitálového majetku
4. Za spotrebu tovarov a služieb
5. Z vlastníctva nehnuteľnosti

Dane členíme:

- a) **Priame dane** – pri nich daňovníka poznáme.

Členíme ich:

1. daň z nehnuteľnosti
2. cestná daň

3. daň z dedičstva a darovania
4. daň z prechodu a prevodu nehnuteľnosť

b) **Nepriame dane** – pri nich daňovníka nepoznáme.

Členia sa:

1. daň z palív a mazív
2. liehu a destilátov piva a vína tabaku a tabakových výrobkov
3. spotrebné dane
 - subjekt dane = daňovník, ten kto platí daň
 - objekt dane = to, z čoho sa daň platí

Upevnenie učiva:

Danova_sustava.htm

<http://testy.euroekonom.sk/testy/ekonomika/test-vseobecna-ekonomicka-teoria-1-14-otaz>

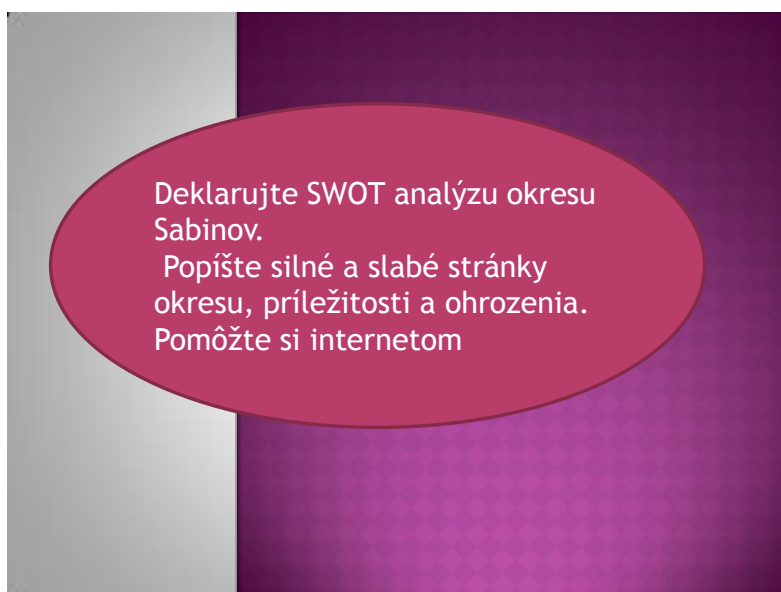
4. ročník

MENO AUTORA: Ing. Monika Končulová

Metodický list

Predmet:	Ekonomika		
Ročník:	štvrtý		
Tematický celok:	Podnikateľský plán /42/		
Podtémy:	Účel a funkcia podnikateľského plánu, zhrnutie PP, opis firmy, opis výrobku, charakteristika odvetvia, konkurencia, marketing, výroba, organizačná štruktúra, finančná analýza, vlastný projekt, prezentácia k projektu, obhajoba projektu		
Špecifické ciele:	Kognitívny- objasniť pojmy, členenia a odlišnosti, ilustrovať ich na konkrétnych príkladoch Afektívny – prezentovať a obhájiť vlastný názor na tvorbu a využitie podnikateľského plánu Psychomotorický cieľ – vyhotoviť vlastný podnikateľský plán		
Kľúčové kompetencie:	Podporovať využívanie IKT v ekonomike, podporovať kooperáciu, rozvíjať tvorivosť a kritické myslenie, vytvárať a obhájiť vlastný názor, vymedziť pojmy a javy..		
Medzipredmetové vzťahy:	Odborný výcvik		
Požiadavky na zručnosti žiakov v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, pripojením na internet		
Požiadavky na zručnosti učiteľa v IKT:	práca s PC, príp. notebookom, dataprojektorom, pripojením na internet, MS Office, Windows, Hot Potatoes		
počet minút	činnosť	pomôcky	metódy a formy
5 min.	Motivácia	internet	Motivačná demonštrácia a rozhovor
15 min.	Expozícia nového učiva	Učebnice, zošity, PC, prípadne notebook, prezentácia PowerPoint	Výklad učiteľa a zápis osnovy na tabuli
20 min	Práca s internetom	PC, prípadne notebook s pripojením na internet	Práca v dvojiciach
5 min.	Fixácia a zhrnutie učiva	Pracovný list	Samostatná práca

Motivácia:

Objasňovanie učiva

Podnikateľský projekt

Význam: načrtnúť jadro podnikania, zdroje na jeho dosiahnutie

Druhy: **1. Zakladateľský, podnikateľský plán obsahuje** – predmet podnikania

ciele podnikania

prostriedky na jeho dosiahnutie

schopnosti a skúsenosti podnikateľa

2. Strategický podnik. plán – je zameraný na budúcnosť existujúcej firmy na 3-5 rokov. Jeho cieľom je analyzovať prostredie

konkurencie

trh

3. Finančný plán - zameriava sa na očakávaný rast financií, výška zisku návratnosť investícií.

Obsah:

- 1. opis firmy** – osobné údaje o podnikateľovi, právna forma podniku, názov podniku.
- 2. opis výrobku** – kvalita, sortiment, servis, prednosti oproti konkurencii.
- 3. analýza trhu** – dopyt po danom produkte, analýza konkurencie, silné a slabé stránky produktu, príležitosti a očakávania.
- 4. stratégia** – načrtnúť budúcnosť, riziká.
- 5. manažment** – investorov, manažérov, ich skúsenosti, personálne zabezpečenie, kvalifikácia, odmeňovania a motivácia.
- 6. technickoorganizačný plán** – postup a časová náročnosť plnenia plánu,
- 7. finančný plán** – zakladateľský rozpočet, prehľad finančných tokov, výpočet minimálneho obratu.

Prílohy – fotografie, kópie zmlúv, výsledky prieskumu trhu...

Upevnenie učiva:

Podnikatelsky_zamer.htm

http://www.oskole.sk/?id_cat=33&id_test=1531

Zoznam príloh: